

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและความหมายของหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุม

ในบทนี้จะศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีและความหมายของหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุม โดยจะเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม จากนั้นจะทำการศึกษาถึงที่มา และความหมายของเสรีภาพในการชุมนุม ตลอดจนศึกษาถึงแนวคิดของหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมตามกฎหมายระหว่างประเทศ และแนวคิดพื้นฐานและพัฒนาการของเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติที่ว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุม

1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม

เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดในเรื่องของสิทธิเสรีภาพและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะทั้งสามสิ่งนี้กล่าวมานั้นล้วนเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีพัฒนาการควบคู่กัน ดังจะกล่าวในหัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 แนวความคิดอันเป็นที่มาพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพ¹

แนวความคิดเรื่องของสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ เริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ในยุคกรีก อริสโตเติล กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล ย่อมมีเสรีภาพในการเลือก และด้วย

¹สมคิด เลิศไพฑูรย์ และกล้า สมุทวณิช, การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 4-6.

เหตุผลที่ถูกต้องย่อมช่วยให้เขาเข้าถึงธรรมชาติได้ และ ณ จุดนี้เองคือเสรีภาพที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ โดยแนวความคิดนี้ถือว่า มนุษย์นั้นมีเสรีภาพอยู่แล้วตามกฎธรรมชาติ ภายใต้เหตุผลที่ถูกต้องเนื่องจากภูมิปัญญาของมนุษย์ ต่อมาเริ่มมีแนวความคิดว่ามนุษย์ตามธรรมชาตินั้นมีสิทธิเสรีภาพมาก และเมื่อทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ก็ไม่มีอำนาจในการบังคับซึ่งกันและกันหากไม่มีการลดเสรีภาพของแต่ละคนลงมา การกระทบกระทั่งตลอดจนการขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นในสังคมได้ ผู้อ่อนแอต้องตกเป็นทาสและถูกจำกัดเสรีภาพหมด การมีเสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตจึงเป็นเหตุใหญ่ให้เกิดการไร้เสรีภาพ การเข้ามารวมเป็นสังคมยอมรับอำนาจการเมืองเหนือตนเป็นรูปแบบการปกครองต่าง ๆ ก็เพื่อให้อำนาจสูงสุดนั้นสูงเหนือทุกคนเป็นกรรมการคอยรักษากฎกติกาไม่ให้ผู้เข้มแข็งกว่าใช้เสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตรังแกผู้อ่อนแอกว่า

หลักการของสิทธิและเสรีภาพโดยเจตนารมณ์ร่วมกันของปวงชนนั้นพัฒนา มาสู่ปัจจุบัน โดยมีการกำหนดวางหลักของสิทธิและเสรีภาพ เจื่อนใจและหลักการจำกัด สิทธิของประชาชน โดยถือว่าการที่ราษฎรต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญระบอบ ประชาธิปไตยนั้น

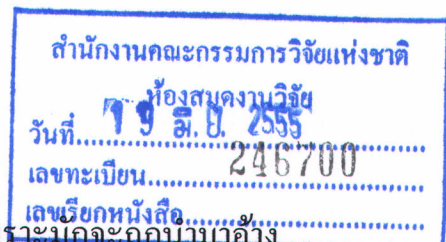
1.2 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพเป็นคำที่เราคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีเพราะมักจะถูกนำมาอ้าง ในการกระทำการ หรือห้ามมิให้กระทำการ รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐกระทำการหรือโต้แย้ง การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของรัฐ และยังถือว่าเป็นคำที่มีความสำคัญต่อพื้นฐาน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

คำว่าสิทธิ (Right) ในทางกฎหมายนั้น ได้มีนักกฎหมายหลายท่านได้ให้ คำนิยามไว้ เช่น

สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือความสามารถซึ่งกฎหมายรับรองป้องกันให้บุคคล ผู้หนึ่งมีอำนาจร้องขอให้ผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ²

²ขุนประเสริฐสุภมาตรา, หนังสือว่าด้วยกฎหมายภาคสิทธิ (ม.ป.ท, 2477), หน้า 1.

สิทธิเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรือดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ทั้งนี้ แล้วแต่ประเภทของสิทธินั้น ๆ ด้วย³

สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่บุคคลสามารถที่จะมีหรือทำอะไรก็ได้ที่มีกฎหมายรองรับ แต่คำว่าจะทำอะไรก็ได้ในที่นี้ มิได้หมายความว่า ทำอะไรได้ตามใจ เพราะหากทำอะไรลงไปแล้วเกิดไปกระทบสิทธิของคนอื่นหรือทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อนเสียหาย หรือสูญเสียอะไรบางอย่าง การกระทำได้กล่าวก็เป็นสิ่งที่ต้องห้าม เช่น สิทธิในการมีทรัพย์สินส่วนตัว สิทธิในที่ดิน สิทธิในการป้องกันตัวเอง หรือสิทธิในการใช้รถใช้ถนน สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น⁴

สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น (เช่น สิทธิทางหนี้ กรรมสิทธิ์ ฯลฯ) เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือให้ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง⁵

³หุค แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2535) หน้า 224.

⁴คณิน บุญสุวรรณ, คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2547), หน้า 20-21.

⁵วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 21.

สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการ เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและบุคคลอื่นหรือเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการ หรือควั่นกระทำการบางอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน⁶

สิทธิตามความหมายทั่วไปโดยสิทธิตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจที่ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรอง ค้ำครองแก่ปัจเจกบุคคลใน อันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใด- อย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึงการให้หลักประกันในทางหลักการ ซึ่งหมายถึงการมุ่งคุ้มครองต่อสถาบันในทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และสิทธิตาม รัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กร ผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ⁷

หากนำหลักการและความคิดเกี่ยวกับสิทธิมาประมวลแล้ว ก็จะเห็นได้ว่า สิทธิมีลักษณะสำคัญที่ตรงกันอยู่หลายประการ ได้แก่⁸

1) สิทธินั้นจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของสิทธิที่จะเลือกใช้สิทธิ สิทธิจะเป็น การรับรองให้เจ้าของสิทธิมีอำนาจสามารถใช้สิทธินั้นได้ หรืออาจจะไม่ใช้สิทธินั้นได้ ตามเจตจำนงของเจ้าของสิทธิ ในบางกรณีก็อาจจะให้ผู้อื่นใช้สิทธิของตนแทนได้ ซึ่ง การให้ผู้อื่นใช้สิทธิแทนนี้มักพบในกฎหมายแพ่ง

⁶อุดม รัฐอมฤต, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 28 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544), หน้า 86.

⁷บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), หน้า 58.

⁸สมคิด เลิศไพฑูรย์ และกล้า สมุทวณิช, เรื่องเดิม, หน้า 7.

2) สิทธินั้นเรียกร้องให้ผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิของตนนั้น กล่าวคือ ถ้าเป็นสิทธิในทางแพ่ง จะสามารถเรียกร้องต่อทรัพย์ (ทรัพย์สิน) บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องยอมรับและไม่ละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์อันผู้อื่นมีสิทธิอยู่นั้น หรือเรียกร้องให้บุคคลดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ (บุคคลสิทธิ) หรือในทางกฎหมายมหาชน สิทธินั้นจะเรียกร้องให้รัฐโดยหน่วยงานของรัฐ กระทำการ หรือไม่กระทำการใด ๆ เพื่อคนได้ ทุกกรณีนั้นแสดงถึงหน้าที่ที่ผู้อื่นจะกระทำต่อสิทธินั้น กล่าวคือในทุกสิทธิจะมีหน้าที่ต่อผู้อื่นเสมอ

3) สิทธิจะเกิดขึ้นก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากสิทธิเป็นเรื่องของอำนาจ และหน้าที่ที่จะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐ ปังเจกชนทั่วไปจะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายรับรองสิทธิของตน และกำหนดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นเท่านั้น จึงจริงอยู่แม้ในทางแพ่งบุคคลมีสิทธิจะทำนิติกรรมผูกพันได้โดยเสรี และนิติกรรมนั้นก็อาจจะเกิดสิทธิทางแพ่งขึ้นก็ได้ แต่การที่บุคคลสามารถทำนิติกรรมกันได้นั้นก็ต้องชอบด้วยเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้ด้วย ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าสิทธิจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น โดยกฎหมายอาจจะกำหนดสิทธิไว้โดยชัดเจนหรือให้อำนาจแก่ ปังเจกชนไปกำหนดก่อตั้งสิทธิระหว่างกันและกันได้โดยเสรี トラバใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนสิทธิต่อรัฐนั้นก็ชัดเจนว่าต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติเท่านั้น

ส่วนคำว่า เสรีภาพ (Liberty) นั้น แปลว่า ความมีเสรีหรือสภาพที่ทำได้โดยปลอดอุปสรรค สภาพที่มีสิทธิที่จะทำ จะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กล่าวขยายความได้ว่าเสรีภาพเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่เขาต้องการได้โดยอิสระ หรือโดยปลอดจากอุปสรรคหรือการบังคับขัดขวางเสรีภาพจึงก่อหน้าที่ตามกฎหมายให้รัฐและบุคคลอื่นที่จะต้องเคารพและไม่ไปรบกวน ขัดขวางการใช้เสรีภาพของเขา

เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ⁹

เสรีภาพ คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น เป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบเท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำและไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่เขาประสงค์จะกระทำ โดยสรุปแล้ว เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง¹⁰

เสรีภาพ หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่คุณคนนั้นประสงค์ที่จะกระทำ¹¹

เสรีภาพ หมายถึง สถานภาพของมนุษย์ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใครหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นอำนาจที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือที่จะไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด¹²

เสรีภาพ หมายถึง ประโยชน์ซึ่งบุคคลได้มาโดยปราศจากหน้าที่ในทางกฎหมายใด ๆ ต่อตนเอง เป็นสิ่งที่บุคคลอาจทำได้โดยจะไม่ถูกป้องกันขัดขวางโดยกฎหมาย และเป็นประโยชน์ที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ได้ตามชอบใจโดยกระทำการไปโดยลำพัง¹³

⁹วิชญ์ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530), หน้า 67.

¹⁰วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, เรื่องเดิม, หน้า 22.

¹¹อุดม รัฐอมฤต, เรื่องเดิม, หน้า 87.

¹²โกสิน พลกุล, หลักกฎหมายมหาชน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), หน้า 138-139.

¹³หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, หน้า 223.

อาจกล่าวได้ว่า เสรีภาพตามความหมายของรัฐธรรมนูญ หมายถึง ความอิสระของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนโดยไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น จึงเป็นอิสระของบุคคลที่จะใช้สิทธิต่าง ๆ ของตนที่มีอยู่ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

1.3 ความหมายของเสรีภาพในการชุมนุม

“เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ” (Right of Assembly) คือ สิทธิที่ประชาชนจะชุมนุมกันโดยสงบ และยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล¹⁴

“เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ” คือ การเข้ามารวมอยู่กันชั่วคราวของบุคคลหลายคนเพื่อสนทนา หรือโต้เถียงเรื่องใด ๆ การรวมกันเช่นนี้จะไม่มีความผิดก็ต่อเมื่อมีความประสงค์ผิดกฎหมาย¹⁵

“เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ” (Meeting) คือ เสรีภาพที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะบุคคลจะต้องมาพบปะเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จึงจะสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิในทางการเมืองได้ถูกต้อง¹⁶

โดยสรุป ความหมายคำว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ (Freedom of Peaceful Assembly) หมายถึง สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีศักดิ์สูงกว่าสิทธิตามกฎหมายธรรมดา เป็นสิทธิที่ประชาชนจะมีเสรีภาพในการชุมนุมรวมกลุ่มกัน เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยสงบ หรือเพื่อเรียกร้องแสดงความคิดเห็นต่อรัฐ โดยการชุมนุมจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริต ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง หรือขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

¹⁴Henry C. Black, **Black's Law Dictionary**, 6th. ed. (St. Paul, Minn.: West, 1990), p. 115.

¹⁵ไพโรจน์ ชัยนาม, **คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรนิติ, 2495), หน้า 461.

¹⁶หุค แสงอุทัย, **คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้ำเคียวการพิมพ์, 2512), หน้า 54.

1.4 ขอบเขตของเสรีภาพในการชุมนุม

ในรัฐเสรีประชาธิปไตยต่างยอมรับกันว่า เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และถือว่าเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีการแสดงความคิดเห็น ข้อเรียกร้อง ความต้องการของตนหรือกลุ่ม เพื่อแสดงให้เห็นสาระและผู้มีอำนาจได้ตระหนักถึง เช่น การต่อต้านโรงงานไฟฟ้าถ่านหิน การสนับสนุนนโยบายประชานิยมของรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมจึงเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในรัฐ และเสรีภาพในการชุมนุมก็เป็นสิ่งซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งรัฐเสรีประชาธิปไตยบัญญัติรับรองไว้อย่างขาดเสียมิได้ ดังนั้น การพิจารณาว่าประชาชนจะมีเสรีภาพมากน้อยเพียงใดย่อมพิจารณาได้จากการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด รัฐธรรมนูญจึงมีความสำคัญที่จะถูกหยิบยกขึ้นพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในรัฐได้อย่างดี

อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพดังกล่าว ย่อมต้องมีขอบเขตอยู่เสมอ หากเสรีภาพนั้นมีการกระทำซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น เพราะการใช้เสรีภาพอย่างหนึ่งอย่างเต็มทีโดยปราศจากขอบเขต ย่อมอาจก้าวล่วงไปกระทบต่อเสรีภาพอีกอย่างหนึ่งได้ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบก็เช่นกัน ดังนั้น การใช้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบจึงย่อมอยู่ภายใต้ขอบเขตบางอย่าง ซึ่งส่งผลให้สามารถถูกจำกัดได้ ซึ่งขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการชุมนุมนั้น ตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” กล่าวคือการใช้เสรีภาพในการชุมนุมต้องอยู่ภายในขอบเขต 2 ประการคือ “โดยสงบ” และ “ปราศจากอาวุธ” สำหรับคำว่า “สงบ” นั้น ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า ไม่กำเริบ เป็นปกติ หยุดนิ่ง ปราศจากสิ่งรบกวน นั่นก็คือให้หมายความรวมถึงว่า จะต้องเกิดความสงบขึ้นกับประชาชนทั่วไป และไม่ไปรบกวนสิทธิของผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งในเรื่องของความสงบนี้จะต้องพิจารณาไปถึงเจตนาในการกระทำของบุคคลผู้ร่วมชุมนุมนั้น ๆ

ด้วยว่า ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นต่อผลในการก่อให้เกิดความไม่สงบหรือไม่ เช่น ในการชุมนุมครั้งหนึ่งอาจจะมีผู้มาร่วมจำนวนมาก ไม่มีใครสามารถคาดเดาเหตุการณ์ ได้ว่าจะเกิดความรุนแรงขึ้นในขณะใดเมื่อใด ถ้ามีการปราศรัยชักชวนบุคคลทั่วไปให้ มาร่วมชุมนุม โดยปลุกกระดมหรือปลุกเร้าให้เกิดอารมณ์เคียดแค้น จึงซัง ตามไปด้วย เช่นนี้ถือได้ว่ามีเจตนา ย่อมเล็งเห็นผลการกระทำได้ว่าอาจก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นได้ ส่วนหลักเกณฑ์ในเรื่อง “ปราศจากอาวุธ” นั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว ถ้าเป็นการชุมนุมโดย สงบแล้วก็เป็น การชุมนุมโดยปราศจากอาวุธโดยปริยาย ก็จะต้องปราศจากอาวุธโดย สหภาพ และหมายรวมไปถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ไม้ที่มีธงผ้าเป็น สัญลักษณ์ของผู้ชุมนุมหรือแผ่นไม้ที่เขียนข้อความแสดงความคิดเห็น แม้อาจนำมาใช้ ทุกตีกันได้ แต่ถ้าตามปกติแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นอาวุธโดยสภาพ นอกจากนี้ก็ต้องดูถึงเจตนา ของผู้ที่ใช้สิ่งของต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย ถ้าได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึง อันตรายสาหัสอย่างอาวุธด้วย ดังนั้น ถ้าเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ดังกล่าว ย่อมอยู่ในขอบเขตของการใช้เสรีภาพและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

แต่ความเป็นจริงของการใช้เสรีภาพในการชุมนุมในปัจจุบันนั้น มักเป็น การชุมนุมที่ประกอบด้วยฝูงชน กลุ่มคน ที่มีเป้าหมาย หรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดย การใช้เสรีภาพในการชุมนุมของกลุ่มคนเหล่านี้ มักเกิดการเข้าใจผิดว่าต้องชุมนุมกันไป จนกว่าจะได้สิ่งที่ตนเรียกร้องหรือต้องการ จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการชุมนุม แต่ ความเป็นจริงแล้ว การใช้เสรีภาพในการชุมนุมนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือ ความต้องการของกลุ่มผู้ชุมนุม เพื่อแสดงพลังให้รัฐได้รับรู้หรือดำเนินการแก้ไขนโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้ชุมนุมไม่เห็นด้วย มิจำต้องชุมนุมกันจนได้ตามข้อเรียกร้อง จึงค่อยสลายการชุมนุม จากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมมักเข้าใจวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพ ในการชุมนุมคลาดเคลื่อนดังกล่าว จึงมักอาจใช้วิธีการเพื่อให้ได้มาตามข้อเรียกร้องโดย ไม่ถูกต้อง จึงหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการรบกวนสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ได้ ซึ่งอาจ นำมาสู่ความไม่สงบสุขของสังคม และอาจเดือดร้อนแก่ประเทศชาติและประชาชน โดยรวม ในขณะที่รัฐบาลเองในฐานะองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกป้องรักษา และ อำนาจความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ก็ไม่อาจดำเนินการใดในทางที่อาจกระทบหรือ เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่ บางครั้งการใช้สิทธิเสรีภาพ

ในการชุมนุมของประชาชนอย่างเกินเลียบเขต และหลายต่อหลายครั้งก่อให้เกิด
กระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางของขอบเขตในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมภายใต้
หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น หลักการใช้เสรีภาพในการชุมนุม
ประการสำคัญต้องจำกัดอยู่ใน แดนแห่งขอบเขตเสรีภาพของตน และไม่ล่วงล้ำแดนแห่ง
เสรีภาพของบุคคลอื่น เพราะมีเช่นนั้นแล้ว การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวจะกลายเป็น
การสร้างวุ่นวายเดือดร้อนเสียหาย และอาจก่อให้เกิดการระแค้นบุคคลอื่น ๆ จนนำไปสู่
ความวุ่นวายไม่สงบในบ้านเมืองขึ้นได้

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับเสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบ

ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์
ของประชาชน ผู้อยู่ใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) จึงหมายถึง
การปกครองตนเองของผู้อยู่ภายใต้การปกครอง หรือการมีรัฐบาลซึ่งเป็นองค์กรรัฐตาม
รัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมของประชาชน

ดังนั้น คำว่า ประชาธิปไตย หมายความว่า การปกครองซึ่งอำนาจสูงสุด
ในการปกครองเป็นของประชาชน หรือถ้าจะเปรียบเทียบกับความหมายของต่างประเทศ
ก็ต้องบอกว่าประชาธิปไตย คือ “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ
ประชาชน”

คำว่า “ประชาธิปไตย” ในความหมายทั่วไปนั้น ตั้งอยู่บนทฤษฎีการแบ่งแยก
อำนาจ ซึ่งหมายถึง การเลือกฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างเสรีเป็นระยะ ๆ มี
การเลือกตั้งผู้สมัครจากสองพรรคขึ้นไป นอกจากนี้ยังหมายถึงการปกครองโดยกฎหมาย
ซึ่งประกันว่าประชาชนจะไม่ถูกจับกุมจากการกระทำผิดกฎหมาย และจะได้รับ
การพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม โดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง มีเสรีภาพในการพูดและ
ออกความคิดเห็น เสรีภาพในสมาคม เสรีภาพในการชุมนุมและได้รับความคุ้มครองจาก
การรบกวนของเจ้าหน้าที่และมีความหมายต่างกับสหภาพโซเวียต และบางประเทศใน
เอเชียและแอฟริกาที่แปลความหมายของการปกครองโดยประชาชนต่างไปโดยสิ้นเชิง

การปกครองซึ่งประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง จึงต้องมีแนวคิดของสิทธิเสรีภาพ (Liberty) และความเสมอภาค (Equality) หลักการประชาธิปไตย จึงต้องยอมรับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บนความขัดแย้งต้องมีการรับฟังเสียงข้างมาก และเสียงข้างน้อย การยอมรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองต้องให้หลักประกันในการแสดงสิทธิเสรีภาพโดยให้สิทธิเสรีภาพในการสร้างเจตนารมณ์ในทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การโต้เถียง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นองค์กร โดยให้ประชาชนทุกคนในระบอบประชาธิปไตยสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน¹⁷

ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่รัฐจะต้องจัดให้มีขึ้น และให้การรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพรวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ทางกรปกครองเหล่านั้นด้วย กรณีดังกล่าวนี้จึงทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความแตกต่างไปจากการปกครองในระบบอื่น ๆ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะได้วางรากฐานการมีส่วนร่วมของพลเมืองไว้เพื่อความยั่งยืนของประชาธิปไตยก็จริง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสิ้น กล่าวคือ

1) เทคนิคและวิธีการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้ คงต้องเป็นหน้าที่ของกฎหมายที่จะกำหนดการใช้วิธีการที่ใช้ประชาชนมีส่วนร่วมในบางเรื่อง ซึ่งหากเป็นวิธีการไม่เหมาะสมอาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง และความรุนแรงอย่างคาดไม่ถึง ดังเคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต

2) ทศนคติของบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของพลเมือง กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริม เพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการได้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่หลากหลาย ทั้งยังช่วยป้องกันปัญหาและความขัดแย้งที่อาจตามมาได้ในขณะเดียวกัน ภาคประชาชนเองก็ควรที่จะทำความเข้าใจและเห็นใจ

¹⁷ปรีดา หงษ์ไกรเลิศ, แนวทางประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2523), หน้า 13-15.

บุคลากรในภาครัฐบางส่วนที่ยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพลเมืองก็เป็นได้ ทั้งยังต้องตระหนักว่าตนมีทั้ง “หน้าที่” ควบคู่ไปกับ “สิทธิ” โดยเฉพาะหน้าที่ที่ต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและเคารพกฎหมาย

3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเมืองย่อมเป็นไปเพื่อให้เกิดความสมดุล ในการกำหนดนโยบาย อันจะทำให้ผู้กำหนดนโยบายไม่กำหนดนโยบายที่ลำเอียงไป เพื่อประโยชน์คนบางกลุ่มบางพวก และละเลยผลประโยชน์ของกลุ่มอื่น ๆ ไป ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมต้องตระหนักและยอมรับว่าการกดดันต่อรองผ่านการมีส่วนร่วมนี้ ต้อง ยืนอยู่บนเหตุผล ข้อมูล และจะไม่มีการได้ดั่งใจตามที่ต้องการทั้งหมด หากไม่เข้าใจ กระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว แต่ต้องการให้สิ่งที่ตนเสนอได้รับการยอมรับ ทั้งหมด และปฏิเสธข้อเสนอของกลุ่มอื่นโดยสิ้นเชิง หรือมีข้อมูล เหตุผลน้อย แต่ใช้ ความรู้สึกมากกว่าก็ดี ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ และนำไปสู่ความรุนแรงในที่สุด

4) การมีส่วนร่วมอาจมาจากหลายฝ่ายที่มีผลประโยชน์และจุดยืนต่างกัน การมีเทคนิคในการบริหารจัดการ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งก็ดี การมีทักษะในการจัด ข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีก็ดี ย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นเงื่อนไขการหลีกเลี่ยงความรุนแรง ด้วย

5) การมีส่วนร่วมของพลเมืองจะได้ผลดี ก็ต่อเมื่อองค์กรภาคประชาชนสังคม เข้มแข็ง

สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของพลเมืองใน กระบวนการตัดสินใจบริหารบ้านเมือง ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นความล้มเหลวของ การมีส่วนร่วมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง และความรุนแรงได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นกับทุกกลุ่มอย่างแท้จริง และจะนำไปสู่ความยั่งยืนของ การพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

ทั้งนี้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของพลเมืองจึงเป็น สิ่งสำคัญยิ่งที่รัฐต้องจัดให้มีขึ้น และต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวด้วย สาเหตุนี้ จึงทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างไปจากการปกครองใน

ระบอบอื่นที่เน้นสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นปัจจัย สำคัญในระบบประชาธิปไตย

ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจึงเป็นเสรีภาพที่สำคัญประการหนึ่ง ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะบุคคลต้องมาพบปะเพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จึงจะสามารถใช้สิทธิ- เลือกตั้งและสิทธิทางการเมืองได้ถูกต้อง เพียงลำพังแต่อ่านใบปลิว อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุกระจายเสียง ดูโทรทัศน์อาจไม่เข้าใจแจ่มแจ้งจำเป็นที่เจ้าของความคิดเห็นจะมา แลกข้อเท็จจริง และแสดงเหตุผลด้วยตนเอง จะได้มีการอภิปรายโต้ตอบ หรือซักไซ้- ไล่เรียงกันในรายละเอียดได้ ทั้งยังต้องชุมนุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงและ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบนี้ยังเกี่ยวข้องกับเสรีภาพอื่น ที่เป็นพื้นฐานในการชุมนุมด้วย จะเห็นได้ว่า ในประเทศที่มีการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นสิทธิเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานและเป็นที่มาของเสรีภาพอื่น ๆ เพราะเสรีภาพนี้ครอบคลุมถึงการแสดงออก และถ่ายทอดความคิดเห็นทุกรูปแบบที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ และโฆษณาความคิดเห็นของประชาชนได้ การแสดงออกจึงเป็นส่วนประกอบ สำคัญของเสรีภาพต่าง ๆ คือ เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) เสรีภาพ- ในการเขียน (Freedom of Writing) เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Press) เสรีภาพ- ในการชุมนุมโดยสงบ (Freedom of Assembly) เสรีภาพในการเดินขบวน (Freedom of Demonstration) เสรีภาพในการออกเสียงเลือกตั้ง (The Right to Vote) เสรีภาพ- ในการรวมกลุ่มกันเป็นพรรคการเมือง (The Right to Form a Political Party)

อย่างไรก็ตาม เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจึงเป็นเสรีภาพที่ประกอบด้วย เสรีภาพอื่น ๆ ในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเสรีภาพ ในการชุมนุมที่ประชาชน ต้องมีการแสดงออกถึงการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งรัฐธรรมนูญจะต้องมีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ เหล่านี้ ที่เป็นสิทธิ- ขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้ด้วย

1.6 เสรีภาพอื่นที่เป็นพื้นฐานของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบเป็นเสรีภาพที่ประกอบด้วยเสรีภาพอื่น ๆ ประกอบกันเป็นพื้นฐาน คือ

1) เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นเสรีภาพที่ครอบคลุมถึงการแสดงออกของบุคคลทุกรูปแบบ การชุมนุมโดยสงบจึงเป็นการแสดงออกของกลุ่มชนที่มาชุมนุมรวมกลุ่มกัน

2) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Opinion) เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลว่ามีความคิดเห็นอย่างไร อาจจะเห็นด้วย สนับสนุน หรือคัดค้านในการชุมนุมสาธารณะ

3) เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) การพูดของบุคคลในที่ต่าง ๆ หรือในที่ชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้พูด ถือเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ที่จะต้องมีการพูดโฆษณาในที่ชุมนุมสาธารณะ

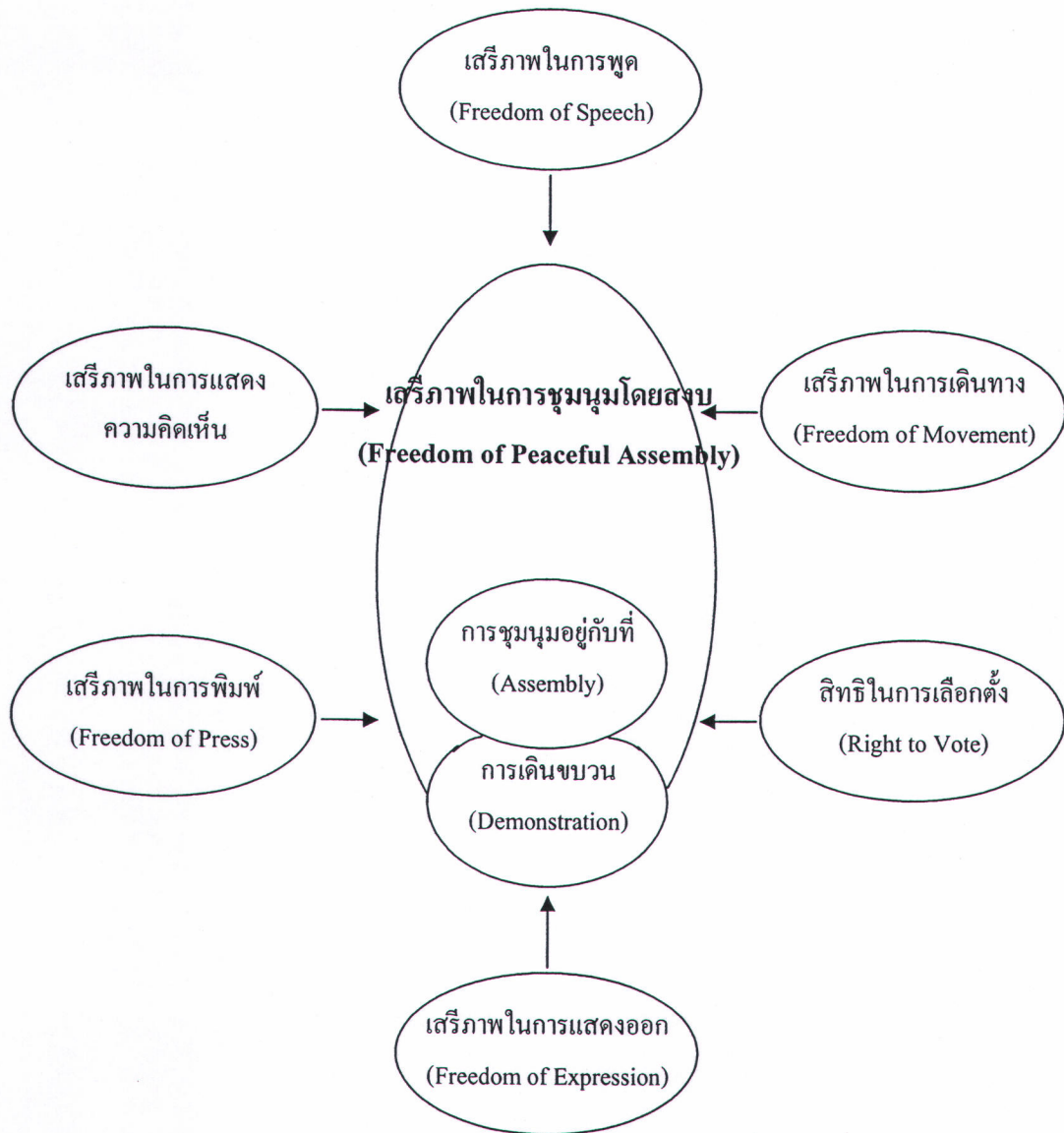
4) เสรีภาพในการเดินทาง (Freedom of Movement) เป็นเสรีภาพอย่างหนึ่งที่จะเห็นได้ว่า การชุมนุมโดยสงบถ้ามีการเคลื่อนย้ายเดินทางก็จะเป็นอีกแบบหนึ่งของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ คือ การเดินขบวน

5) เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Press) เป็นส่วนประกอบของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เพราะจะมีการพิมพ์ การเขียนป้ายโฆษณา ป้ายประท้วง เพื่อเรียกร้องเรื่องต่าง ๆ ในการชุมนุมโดยสงบ

6) เสรีภาพในการเลือกตั้ง (Right to Vote) เป็นการชุมนุมโดยสงบโดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน

สำหรับประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีแนวคิดอันเป็นที่มาของเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ คือ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทุกคนมีสิทธิที่จะวิจารณ์รัฐบาล หรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่ตนเลือกเข้าไปหรือแสดงความเห็นทางการเมืองได้ ดังนั้น ในรัฐประชาธิปไตยจึงสร้างความมั่นใจในการใช้สิทธิของเขาด้วยการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ “เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ” จะต้องมีส่วนประกอบ

ของเสรีภาพต่าง ๆ รวมกันเป็นพื้นฐาน จึงจะก่อให้เกิดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้
 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เสรีภาพในการชุมนุม เป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในความคิดเห็นและเสรีภาพอื่น ๆ ในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีหลายรูปแบบ และมีความสัมพันธ์กับสถานะหรือชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ต้องการแสดงความคิดเห็น

1.7 ข้อจำกัดของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน มีข้อจำกัดอยู่บ้างในบางกรณี กล่าวคือ

1) หลักความมั่นคงของชาติ (Nation Security)

ข้อจำกัดเสรีภาพเพื่อความมั่นคงของชาติ (Nation Security) แต่เดิมหมายถึง ความมั่นคงทางการเมืองเท่านั้น แต่ปัจจุบันรวมถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วย เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบย่อมอยู่ภายใต้ข้อบังคับว่าต้องไม่ขัดต่อหลักความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งข้อจำกัดเสรีภาพที่อ้างหลักความมั่นคงของชาติ ควรทำในรูปแบบกฎหมายที่ออกโดยสภานิติบัญญัติจะออกมาโดยคำสั่งบัญชาของ คณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ได้

2) หลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (Public Policy)

ข้อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมบางประการถูกกำหนดไว้โดยกฎหมาย เฉพาะ โดยให้อำนาจฝ่ายปกครองที่จะจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนตาม เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังเช่น ในกรณีชุมนุมในที่สาธารณะซึ่งเกี่ยวข้องกับ การคุ้มครองความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบ- เรียบร้อยในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะการฉ้อราษฎร์หรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลา ที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้ กฎอัยการศึกที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เฉพาะเกี่ยวกับ การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม

3) หลักการคุ้มครองความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ

ข้อจำกัดเสรีภาพเพื่อคุ้มครองความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ ที่สาธารณะ คือ ต้องมิให้มีการชุมนุมกระทบกระเทือนความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ ที่สาธารณะในระหว่างการชุมนุม

4) หลักสิทธิของบุคคลอื่น

ข้อจำกัดเสรีภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ คือ การชุมนุม สาธารณะจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนคนอื่นที่ไม่ได้ ชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน

2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน

2.1 ทฤษฎีสัญญาประชาคม

แนวคิดของสำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดแนวคิดสัญญาประชาคม โดยแนวคิดของสิทธิตามธรรมชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการรับรองสิทธิและเสรีภาพตามสัญญา กล่าวคือ อำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพที่ปัจเจกชนพึงมีต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นจากเจตนารมณ์ร่วมกันของคนในสังคมนั้น ๆ ที่ยอมสละสิทธิตามธรรมชาติบางประการให้ผู้ปกครองออกกฎเกณฑ์มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในสังคมได้ ทั้งนี้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ตามสัญญาอันเกิดจากความคิดสัญญาประชาคมนี้เองได้กลายเป็นรากฐานประการสำคัญในระบอบการปกครองในยุคปัจจุบันที่สมาชิกทุกคนร่วมตกลงกันสร้างกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการปกครองสังคมนั้น ๆ ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะกำหนดเจตจำนงในการปกครองตนเองขึ้นเมื่อรัฐธรรมนูญเกิดจากสัญญาประชาคมที่สังคมและระบบการเมืองการปกครองของสังคมนั้น ๆ ขึ้น รัฐธรรมนูญจึงต้องอยู่เหนือทุกส่วนของสังคมการเมืองนั้น ๆ โดยสมาชิกในสังคมนั้นย่อมอยู่ร่วมกันภายใต้อำนาจสูงสุดของเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคมนั้น ประชาชนย่อมจะได้รับความคุ้มครองในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินในสังคมนั้น ทั้งยังเป็นการนำมาซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนที่มุ่งหมายให้รัฐทำหน้าที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและขณะเดียวกันประชาชนก็อาจถูกรัฐจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้เช่นกัน

2.2 หลักความเป็นสูงสุดของกฎหมายรัฐธรรมนูญ

แนวคิดอีกประการหนึ่งที่เป็นรากฐานของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมก็คือ หลักความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (Supremacy of Constitutional) ซึ่งเป็นผลของรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นกฎเกณฑ์อันสูงสุดในการปกครองประเทศ

เนื่องจากหากได้พิจารณาโดยทฤษฎีบริสุทธิ์แห่งกฎหมายที่ว่า กฎเกณฑ์ที่ให้อำนาจออกจากกฎเกณฑ์อื่น ย่อมสูงกว่ากฎเกณฑ์ที่มีมาจากอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์การทางการเมือง และเป็นกฎเกณฑ์ที่ก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นทั้งระบบ โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงองค์การที่ใช้อำนาจทางการเมืองในการปกครองรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงส่งผลให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎเกณฑ์ที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ทั้งหลายที่รัฐธรรมนูญสร้างขึ้น กล่าวคือรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายที่ออกตามอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญหรือมีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ ไม่สามารถขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ รวมทั้งการกำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ที่มีกระบวนการแตกต่างจากกฎหมายธรรมดา เพื่อเป็นหลักประกันให้สิทธิและเสรีภาพ ที่ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมีความเป็นสูงสุดมิให้มีการออกกฎหมายมาล่วงละเมิดอำนาจนี้ได้ ในทางตะวันตกเรียกอำนาจดังกล่าวว่า “Judicial Review Power” ซึ่งเป็นอำนาจที่ใช้รัฐธรรมนูญให้เกิดผลในทางปฏิบัติและทำให้รัฐธรรมนูญเป็นจริง มีอำนาจประกาศิตสมกับที่มีการบัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักประกันสูงสุด และจากนัยของทฤษฎีรัฐธรรมนูญนิยมนิยามที่ต้องกำหนดถึงกลไกในการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ผนวกกับผลของความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมนูญ จึงทำให้การใช้อำนาจขององค์การทางการเมืองต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้รับประกันที่จักไม่ถูกลบล้างโดยกฎเกณฑ์ที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญได้ ซึ่งก็จะทำให้แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมนบรรลุผลสำเร็จในที่สุด

2.3 ทฤษฎีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอริปไตย

หลักการแบ่งแยกอำนาจสืบเนื่องมาจากแนวคิดที่ไม่ต้องการให้อำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียว หรือองค์กรเดียวกัน เพราะบุคคลหรือองค์กรเดียวผูกขาดการใช้อำนาจไว้โดยไม่มีองค์กรใดมาตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ อาจทำให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งจะทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองถูกกดขี่ ดังที่ลอร์ด แอ็กตัน (Lord Acton) ได้กล่าวว่า “อำนาจมีแนวโน้มให้เกิดการใช้ที่มีขอบ และการมีอำนาจที่อิสระที่สุดนั้นย่อมจะเกิดการกระทำที่มีขอบ และการมีอำนาจที่อิสระที่สุดนั้นย่อมจะเกิดการกระทำที่มีขอบอย่าง-

แน่นอน” (Power Tends Corrupt Absolute Power Corrupts Absolutely) ดังนั้น หากมีการใช้อำนาจโดยมิชอบเกิดขึ้นแล้วในทางกลับกันก็จะส่งผลให้เสรีภาพของผู้อยู่ใต้ปกครองมีอาจบังเกิดขึ้นได้ และจะทำให้ประชาชนขาดหลักประกันในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการผูกขาดการใช้อำนาจโดยวิธีที่มิชอบ จึงเกิดแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจขึ้นโดย มองเตสกีเออ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสได้เสนอแนวคิดในการแบ่งแยกตุลาการ เพื่อให้เกิดดุลยภาพของอำนาจไม่ให้มีการผูกขาดอำนาจอยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ภายใต้หลักแบ่งแยกอำนาจนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ต้องสามารถควบคุมการแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด หากแต่มีการถ่วงดุลและค้ำอำนาจระหว่างกัน (Checks and Balances) ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์ในการแบ่งแยกอำนาจก็เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครองจากการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐ ด้วยเหตุนี้จึงต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งอยู่เหนืออำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด และเป็นฝ่ายดำเนินการเพื่อให้บรรลุดารงกิจจากการใช้อำนาจทั้งปวงเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้มองเตสกีเออ ได้เสนอแนวคิดในการแยกบุคคลผู้ใช้อำนาจแต่ละอำนาจให้เป็นอิสระจากกัน ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยการกำหนดองค์กรผู้ใช้อำนาจให้แตกต่างกันนั้น ถือได้ว่าเป็นการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐมิให้มีอำนาจมากเกินไป จนสามารถใช้อำนาจมากระทบสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลได้ ดังนั้น แนวคิดการแบ่งแยกอำนาจจึงมีอิทธิพลเหนือรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ที่ได้นำหลักการรัฐธรรมนูญนิยมมาใช้ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่คำนึงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ

2.4 หลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐถือเป็นหลักสำคัญในการปกครองโดยที่บุคคลทุกคนและชนชั้นรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐยอมอยู่ภายใต้กฎหมายบ้านเมือง และกฎหมายที่กำหนดขึ้นไว้ก็ต้องชอบด้วยทำนองคลองธรรมจึงจะถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ ทั้งนี้ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำใด

อันเป็นการลบล้างสิทธิของประชาชน จะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น โดยรัฐและหน่วยงานของรัฐกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะและอยู่ในฐานะที่อยู่เหนือกว่าเอกชนมีอำนาจก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิหน้าที่แก่เอกชนฝ่ายเดียวโดยไม่สมควรใจได้ การที่กฎหมายมหาชนให้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายนั้นเอง ก็จำกัดอำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้อำนาจนอกกรอบที่กฎหมายให้ไว้ หรือที่เรียกว่า การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย นั้นเอง

หลักความชอบด้วยกฎหมายซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิติรัฐนั้น ไม่ได้ใช้บังคับเฉพาะฝ่ายปกครองเท่านั้น แต่ผูกพันต่อกิจกรรมทั้งปวงของรัฐให้ต้องอยู่ภายใต้ระบบนิติรัฐด้วยเช่นกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐที่ประกอบด้วยองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ ย่อมส่งผลให้องค์กรบริหารและองค์กรตุลาการที่ใช้อำนาจรัฐเช่นเดียวกับฝ่ายปกครองต้องผูกพันตามหลักนิติรัฐด้วย กล่าวคือ องค์กรนิติบัญญัติไม่อาจที่จะออกกฎหมายมาจำกัดตัดทอนเสรีภาพโดยปราศจากอำนาจที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้ และกฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น ก็หาเป็นการกระทำโดยเป็นการกระทบสาระสำคัญแห่งสิทธิและฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ และกฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นต้องมาจากประชาชนหรือโดยองค์กรที่เป็นผู้แทนของประชาชน ส่วนองค์กรตุลาการก็มีภาระหลักในการคุ้มครองหลักความชอบด้วยกฎหมายให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเพิกถอนการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และหากการกระทำนั้นก่อความเสียหายก็มีอำนาจพิพากษาให้ผู้กระทำชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งมีผลให้สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนที่ถูกกระทบได้รับการเยียวยา จึงถือว่าอิสระขององค์กรตุลาการเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะต้องไม่ถูกรอบงำโดยฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อให้การพิพากษาคดีเป็นไปโดยชอบธรรม แต่ในขณะเดียวกัน องค์กรตุลาการเอง ก็ย่อมต้องเคารพหลักความชอบด้วยกฎหมายด้วยเช่นกัน

จากแนวความคิดรากฐานของแนวคิดรัฐธรรมนูญข้างต้น ได้นำมาสู่แนวคิดในการจัดทำรัฐธรรมนูญของรัฐสมัยใหม่ ที่ประกอบด้วยกรอบ 3 ประการ ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ คือ

1) การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญปัจจุบัน เห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองไว้อย่างกว้างขวาง โดยมีวิวัฒนาการเรื่องสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการนำสิทธิเสรีภาพที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติและเสรีภาพใหม่ ๆ มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม อันจะทำให้สิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติและสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมีผลบังคับใช้ได้จริงและได้รับความคุ้มครอง ในกรณีที่สิทธิเสรีภาพถูกละเมิดโดยการเยี่ยวจากองค์กรของรัฐได้

2) การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

รัฐธรรมนูญตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยมเป็นแนวความคิดในการเขียนรัฐธรรมนูญ เพื่อแสวงหาการจัดรูปแบบองค์กรทางการเมืองและกลไกการบริหารบ้านเมือง โดยกำหนดวิธีการที่มีความมุ่งหมายจะจัดหรือลดข้อเสียที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมและการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ของนักการเมืองและของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้มากที่สุด ดังนั้น การเขียนรัฐธรรมนูญจึงไม่ใช่เพียงเพื่อให้มีองค์กรทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง และการบัญญัติให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเท่านั้น แต่ต้องเป็นการแสวงหาการกำหนดรูปแบบองค์กรทางการเมือง เพื่อให้สามารถมีแนวนโยบายที่แน่ชัดและมีการบริหารนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังต้องเป็นองค์กรที่มีวิธีการกำกับและถ่วงดุลการทำหน้าที่ขององค์กรทางการเมือง เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ ตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจด้วย

3) การเสริมสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้รัฐบาล

การกำหนดมาตรการที่มีความมุ่งหมายทำให้้องค์กรทางการเมืองมีประสิทธิภาพ โดยการทำให้้องค์กรทางการเมืองฝ่ายบริหารสามารถมีแนวนโยบาย โดยมี “ความเป็นผู้นำ” เพราะตามความเป็นจริงสภาพสังคมของแต่ละประเทศย่อมประกอบด้วย กลุ่มผลประโยชน์หลากหลาย ซึ่งตามธรรมชาติโดยรวมได้ ดังนั้น องค์กรบริหารจึงต้องอยู่ในฐานะที่ตัดสินใจกระทำการได้ด้วยเหตุผล และจำต้องมีฐานะมั่นคงในช่วงเวลาหนึ่ง ที่จำเป็นเพื่อบริหารนโยบายนั้นให้บรรลุตามความมุ่งหมายของ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การบริหารประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัย “ความเป็นผู้นำในทางนโยบาย” ของผู้บริหารประเทศด้วย

3. แนวคิดและรูปแบบของหลักการว่าด้วยเสรีภาพ

ในการชุมนุมตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดองค์กรหรือสถาบันแห่งอำนาจสูงสุดของรัฐและความเกี่ยวพันระหว่างการใช้อำนาจ ซึ่งหมายถึงการกำหนดขอบเขตสิทธิและหน้าที่การใช้สิทธิของรัฐด้วย¹⁸

การชุมนุมอย่างสงบเพื่อแสดงออก หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือเรียกร้องขอความเป็นธรรมเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนนี้ (Constitution) ในเรื่องสิทธิที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เสรีภาพแก่ประชาชนเป็นหลักสำคัญที่วิวัฒนาการมาจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Right) และหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักสากล

3.1 แนวคิดของหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมตามหลักกฎหมาย

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศมีบทบัญญัติที่แตกต่างกันไป โดยเนื้อหาสาระในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้นสามารถบอกให้ทราบถึงระบบการปกครองของแต่ละประเทศได้ หากรัฐธรรมนูญของประเทศใดได้มีการบัญญัติและรับรองถึงเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ นั้นย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยในการปกครองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มักมีการบัญญัติแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ

¹⁸ สิริวัฒน์ สุภรณ์ไพบูลย์, คำบรรยายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 3.

โดยหลักการอันสำคัญนี้ รัฐจะต้องเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน รัฐจะล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้จึงจะกระทำได้ สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐยอมรับรองและให้ความคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอาจแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ¹⁹

ประเภทแรก เป็นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยแท้ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในร่างกาย สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันและกัน สิทธิเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิเสรีภาพในครอบครัว

ประเภทที่สอง เป็นสิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ สิทธิเสรีภาพในการมีและใช้ทรัพย์สิน สิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา

ประเภทสุดท้าย เป็นสิทธิเสรีภาพในอันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างเจตนารมณ์ของรัฐที่สำคัญ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมรวมตัวเป็นกลุ่ม เป็นสมาคม หรือพรรคการเมือง เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของตน

จากการจำแนกสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐยอมรับรองและให้ความคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่กล่าวมาแล้วนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐต้องจัดให้มีขึ้น และต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าว ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างไปจากการปกครองในระบอบอื่น ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยสิทธิเสรีภาพของประชาชนเน้นสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจึงเป็นเสรีภาพที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการที่ได้ให้สิทธิในการที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้น ซึ่งแหล่งที่จะทำให้ทราบข้อมูลเหล่านั้น นอกจากจะติดตามจากข่าวตามสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ แล้ว ประชาชนก็ย่อมมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพียงลำพังแต่อ่านใบปลิว

¹⁹ สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์, “แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย,” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ 14, 3 (กันยายน 2527): 56.

อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุกระจายเสียง ดูโทรทัศน์อาจจะไม่เป็นการเพียงพอ และนี่เองที่ทำให้เสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและเป็นที่มาของเสรีภาพอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเสรีภาพนี้ครอบคลุมถึงการแสดงออกและถ่ายทอดความคิดเห็นทุกรูปที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์และโฆษณาความเห็นของประชาชนได้ ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจึงเป็นเสรีภาพที่ประกอบด้วยเสรีภาพอื่น ๆ ไม่ว่า เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเสรีภาพในการชุมนุมที่ประชาชนต้องมีการแสดงออกการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เสรีภาพในการพูดเป็นเสรีภาพของประชาชนในการพูดจาเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเขียน เสรีภาพในการพิมพ์เผยแพร่เอกสารในการชุมนุม ซึ่งรัฐธรรมนูญจะต้องมีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้

3.2 รูปแบบของการชุมนุมโดยสงบตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รูปแบบของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ²⁰

แบบแรกเป็นลักษณะของการชุมนุมสาธารณะ (Assembly) ซึ่งหมายถึงการรวมกลุ่มกันของประชาชน เพื่อมาแสดงความคิดเห็นโดยความคิดเห็นนั้นอาจจะคล้อยตามสนับสนุนรัฐบาลหรืออาจตรงกันข้ามไปในแนวทางที่ขัดแย้งกันก็ได้ หรืออาจเพื่อเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐบาล โดยการชุมนุมจะต้องชุมนุมในที่สาธารณะกลางแจ้งอยู่กับที่ ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปมา และจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริต ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบของบ้านเมือง

แบบที่สองเป็นลักษณะของการเดินขบวน (Demonstration) หมายถึงการที่ประชาชนมารวมกลุ่มกันเพื่อชุมนุมสาธารณะโดยลักษณะของการชุมนุมนี้เป็นลักษณะของการเดินขบวนไปตามท้องถนน เคลื่อนย้ายการชุมนุมไปในสถานที่ต่าง ๆ

²⁰วินิจ เจริญชัยยง, “กฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 31.

โดยมีการถือป้ายเรียกร้อง ป้ายประท้วง แต่การเดินขบวนดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น ต้องไม่กีดขวางทางสาธารณะของประชาชนคนอื่น เป็นต้น

3.3 เสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ

ภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เสรีภาพของประชาชนในภาวะเหตุการณ์บ้านเมืองปกติในประเทศไทยถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 14 ว่า ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมี... เสรีภาพในการชุมนุมโดยเปิดเผย และจากนั้นเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับก็ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบเอาไว้

3.4 ประเภทของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

การบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นการตัดสินใจของผู้ร่างหรือผู้จัดทำรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสถานะของมนุษย์ภายในสังคม โดยพยายามประนีประนอมระหว่างเสรีภาพอย่างกว้างขวางของปัจเจกชนกับความจำเป็นของประชาคมที่จะต้องมีระเบียบแบบแผน ปัจเจกบุคคลจะต้องมีความสัมพันธ์กับประชาคมและมีความผูกพันต่อประชาคม แต่ในขณะเดียวกันประชาคมก็ไม่อาจล่วงล้ำเข้าไปในส่วนที่เป็นคุณค่าในตัวของปัจเจกบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลย่อม “อยู่ในสังคมอย่างเป็นตัวของตัวเอง” นั้นเอง

ประเภทของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ทั้งโดยชัดแจ้งและโดยปริยาย อาจจำแนกประเภทโดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กัน เช่น จำแนกตามวัตถุหรือเนื้อหาแห่งสิทธิและเสรีภาพ จำแนกตามการเกิดแห่งสิทธิและเสรีภาพ และจำแนกตามอาการการใช้สิทธิและเสรีภาพ ได้ดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพจำแนกตามเนื้อหา โดยอาศัยการพิจารณาวัตถุแห่งสิทธิและเสรีภาพ อาจจำแนกสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญออกเป็น 6 ประเภท คือ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในทางความคิดและการแสดงออก สิทธิและ

เสรีภาพในทางเศรษฐกิจและสังคม สิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิและเสรีภาพในทางการเมือง และสิทธิและเสรีภาพในการที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

2) สิทธิและเสรีภาพจำแนกตามการเกิด โดยการพิจารณาจากการเกิดของสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองแล้วสามารถแยกออกได้ 2 ประเภท คือ สิทธิและเสรีภาพที่ถือกันว่าติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิด ตามปรัชญาเชิงอุดมคติของสำนักกฎหมายธรรมชาติที่เรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” และ “สิทธิพลเมือง” ซึ่งเป็นสิทธิในอันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างเจตนารมณ์ของรัฐ โดยเหตุผลของเรื่องแล้วสิทธิพลเมืองจะมีได้เฉพาะภายหลังเวลาที่เกิดรัฐขึ้นแล้ว และถือกันว่าสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิและเสรีภาพที่สืบเนื่องมาจากสิทธิมนุษยชน เนื่องจากว่าสิทธิพลเมืองเป็นวิธีการที่ราษฎรจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนได้อย่างมั่นใจวิธีหนึ่ง

3) สิทธิและเสรีภาพจำแนกตามอาการที่ใช้ สามารถแยกได้ 2 ประเภท คือ “สิทธิและเสรีภาพในทางความคิด” และ “สิทธิและเสรีภาพในการกระทำ”

สิทธิและเสรีภาพในทางความคิด ถือได้ว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพที่มีลักษณะสมบูรณ์ (Absolute) และเป็นคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การกระทำหรือละเว้นการกระทำของรัฐประการใด ๆ อันจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวย่อมไม่สามารถกระทำได้

สิทธิและเสรีภาพในการกระทำ เป็นสิทธิและเสรีภาพในอันที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามที่ได้คิดและตกลงใจเอาไว้ ดังนั้น จึงได้แก่บรรดาสิทธิและเสรีภาพทั้งหลายประการอื่นนอกเหนือไปจากสิทธิและเสรีภาพในทางความคิดนั่นเอง ซึ่งการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวอาจจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของผู้อื่นหรือสังคมได้ไม่มากนักน้อย ดังนั้น รัฐจึงต้องจัดระเบียบแห่งการใช้สิทธิประเภทนี้ของราษฎร เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ไปในทางที่จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือต่อประโยชน์ส่วนรวม

1) สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพไว้ในหมวดที่ 3 ตั้งแต่มาตรา 26 ถึงมาตรา 65 ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 26 ถึงมาตรา 69 จากการที่รัฐเสรีประชาธิปไตยจัดทำรัฐธรรมนูญของตนโดยได้รับแรงบันดาลใจจากลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) โดยสอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมจะปรากฏตัวออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตนเอง (Self-determination) อนึ่ง มนุษย์แต่ละคนจะมีความสามารถเช่นนี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อแต่ละคนมี “แดนแห่งเสรีภาพ” (Sphere of Individual Liberty) ภายในแดนแห่งเสรีภาพนี้ แต่ละคนจะคิดหรือกระทำการใด ๆ ก็ได้อย่างอิสระ ปลอดจากการแทรกแซงตามอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้ปกครอง ดังนั้น รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตย ทุกรัฐจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร เพื่อให้ราษฎรแต่ละคนใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นพัฒนาบุคลิกภาพแห่งตนทั้งในทางกายและในทางจิตใจได้ตามปรารถนา

สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ให้แก่ราษฎรนี้ อาจจำแนกออกเป็นประเภทของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น จำแนกตามวัตถุ หรือเนื้อหาแห่งสิทธิและเสรีภาพ และจำแนกตามอาการใช้สิทธิและเสรีภาพ นั้นเอง

2) สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้ว 18 ฉบับ ซึ่งหลายฉบับมีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ แต่มีหลายฉบับที่ปราศจากหลักประกันสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ทั้งยังมีกรณีละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานบางประการโดยผู้มีอำนาจรัฐ ซึ่งภายหลังที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ก็ได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมและ

คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนั้น เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ คือ

สิทธิเสรีภาพที่ถูกรัฐบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พอสรุปได้ดังนี้

- (1) การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- (2) ความเสมอภาค
- (3) สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- (4) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง
- (5) ความคุ้มครองจากข้อสันนิษฐานในคดีอาญาว่าไม่มีความผิด
- (6) สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว
- (7) เสรีภาพในเคหสถาน
- (8) เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่
- (9) เสรีภาพในการสื่อสาร
- (10) เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิายก ลัทธิทางศาสนา
- (11) เสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน
- (12) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์

การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

- (13) เสรีภาพในทางวิชาการ
- (14) เสรีภาพในการศึกษาอบรม
- (15) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ
- (16) เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์

กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

- (17) สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม
- (18) เสรีภาพในพรรคการเมือง
- (19) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน การสืบมรดก และการได้รับค่าเวนคืน
- (20) เสรีภาพในการประกอบกิจกรรม หรือประกอบอาชีพและการแข่งขัน

โดยเสรี

- (21) ความคุ้มครองที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน

- (22) สิทธิรักษาพยาบาลฟรี
 - (23) สิทธิเด็กและเยาวชน
 - (24) สิทธิคนชราอายุเกิน 60 ปี
 - (25) สิทธิผู้พิการหรือทุพพลภาพ
 - (26) สิทธิที่จะร่วมกันรับและชุมชนในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - (27) สิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (28) สิทธิผู้บริโภค
 - (29) สิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารณะในครอบครองของหน่วยราชการ
 - (30) สิทธิได้รับข้อมูลในกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัยคุณภาพชีวิต
 - (31) สิทธิได้รับข้อมูลในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง
 - (32) สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์
 - (33) สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ
 - (34) สิทธิในการต่อต้านการล้มล้างของระบอบประชาธิปไตย
- ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นรากฐานสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การที่จะรู้ว่าการปกครองของประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด ต้องดูที่สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมาก ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็ยิ่งมาก หากสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดหรือถูกรีดรอน โดยผู้มีอำนาจในการปกครอง-ประชาธิปไตยก็จะมีไม่ได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับ จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างแข็งแรง

ทั้งนี้การคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ จากรัฐธรรมนูญในอดีตหลายฉบับหรือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยถือว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การชุมนุมโดยสงบเป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งสิทธิในการชุมนุมของประชาชน เพื่อประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและการกำหนดเจตจำนงของตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน และแสดงความคิดเห็นหรือเจตจำนงดังกล่าว ให้รัฐได้รับทราบ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป เสรีภาพดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพอื่นตามรัฐธรรมนูญด้วย อาทิ เช่น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเขียน เสรีภาพในการพิมพ์และเผยแพร่เอกสารสิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ทั้งนี้ รัฐจะต้องงดเว้นการเข้าแทรกแซงในการชุมนุมโดยสงบนั้น ๆ ในทุกรูปแบบ และต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการชุมนุมโดยสงบด้วย

สำหรับรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองไว้ อย่างชัดเจน ในมาตรา 63 วรรคแรกซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” อย่างไรก็ดี การชุมนุมของประชาชนตามมาตรา 63 วรรคแรก นั้น อาจตกอยู่ในเงื่อนไขบางประการ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ ดังนั้น มาตรา 63 วรรคสอง จึงบัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลา ที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประเทศใช้กฎอัยการศึก” แสดงให้เห็นว่า แม้รัฐหรือ รัฐธรรมนูญจะให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการชุมนุมตามครรลองของประชาชนได้ ก็ตาม แต่หากการชุมนุมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม รัฐย่อมมีอำนาจเข้ามาดำเนินการได้ แต่รัฐควรมีมาตรการเข้ามาควบคุมผู้ชุมนุม มิให้เกิด การละเมิดกฎหมาย โดยยึดหลักที่ว่า การที่ผู้ชุมนุมละเมิดกฎหมายและละเมิดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนนั้น เป็นการทำความร้ายสังคม มิใช่เป็นการทำความร้ายเจ้าหน้าที่รัฐเป็น การส่วนตัว ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้มาตรการตามกฎหมายเพื่อยุติการละเมิด ดังกล่าวได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการทำความร้ายเจ้าหน้าที่รัฐเสียก่อน

แต่ทั้งนี้การที่รัฐจะมีมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาใช้บังคับกับผู้ชุมนุม ก็ย่อมต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมของประเทศว่ามีความเหมาะสมแค่ไหนเพียงไร โดย

พิจารณาจากผลกระทบของการบังคับใช้กฎหมายกับผลกระทบที่อาจเกิดกับประชาชน โดยภาพรวม เพราะฉะนั้น การดำเนินการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐมากเกินไป อาจจะกลายเป็นผู้ละเมิดต่อทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญเสียเอง

4. แนวคิดของหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการ- ชุมนุมตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักกฎหมายระหว่างประเทศได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ในส่วนแรกได้มีการบัญญัติไว้ภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นในปี ค.ศ. 1945 โดยเห็นได้จากมีการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนในคำปรารภและกฎบัตรสหประชาชาติเกี่ยวกับการ ยึดมั่นในสิทธิมนุษยชนและมีข้อบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและเคารพหลักสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิกของสหประชาชาติตามเจตนารมณ์ของกฎบัตรสหประชาชาติ กล่าวคือ ต้องส่งเสริมและเคารพหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้นตามหลักมาตรฐานสากลโลก สหประชาชาติมีมาตรการเพื่อส่งเสริมหลักการดังกล่าว นั่นคือ ได้มีการบัญญัติปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Right 1948) ขึ้น เพื่อกำหนดมาตรฐานและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของนานาอารยประเทศ แต่กลับพบปัญหาเนื่องจากในทางปฏิบัติปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับแก่นานาอารยประเทศ ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากว่าในหลักกฎหมายระหว่างประเทศปฏิญญาสากลไม่ใช่สนธิสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ เมื่อเป็นเช่นนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังกล่าวจึงไม่ก่อให้เกิดพันธะใด ๆ ต่อประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่ปฏิญญาสากลดังกล่าวมิอาจใช้บังคับได้ เนื้อหาในปฏิญญาสากลได้มีบทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ หลังจากที่สหประชาชาติพยายามจัดทำและประกาศใช้ปฏิญญาสากลในฐานะ กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สหประชาชาติจึงได้เลือกใช้วิธีการอื่น ต่อมานั่นก็คือ การจัดทำกติการะหว่างประเทศขึ้นมา 2 ฉบับ อันได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International

Covenant on Civil and Political Rights)²¹ และ พิธีเลือกรับแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) โดยในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและทางการเมือง ได้มีบทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในข้อ 21 คือ สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรองการจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น²²

ในส่วนที่สองที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิ และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ก็คือในระดับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อันได้แก่ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปแอฟริกา และทวีปเอเชีย ในปัจจุบันระบบการจัดทำอนุสัญญาระดับภูมิภาคสำเร็จไปแล้ว 3 ระบบ เหลือแต่ในทวีปเอเชียที่กำลังทำอยู่ ซึ่งในสามทวีปดังกล่าวอันประกอบไปด้วยยุโรป อเมริกา และแอฟริกา นั้น ทวีปทั้งสามได้มีการจัดตั้งองค์กรส่วนภูมิภาคขึ้นมาเป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของแต่ละทวีปแล้ว โดยที่เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบนั้นก็ถือว่าเป็นหนึ่งในเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่แต่ละทวีปได้กำหนดไว้ ส่วนในกรณีของทวีปเอเชียนั้นปัจจุบันยังไม่มีการจัดตั้งกลไกระดับทวีปในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการ นับได้ว่าเป็นเหตุให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนมิให้เห็นอยู่บ่อย ๆ มีข้อสังเกตว่าสิทธิในการชุมนุม ตามข้อ 21 ของกติกา-

²¹ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519.

²² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมือง UN International Covenant on Civil and Political Right (ICCPR) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เอส เอ็ม เซอร์คิตเพรส, 2542), หน้า 52.

ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น มิได้เป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) อย่างที่ใครต่อใครชอบยกขึ้นอ้าง แต่เป็นสิทธิที่สามารถจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยกติการะหว่างประเทศดังกล่าวยอมรับว่า สิทธิในการชุมนุมสามารถจำกัดได้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของชาติ (National Security) หรือความปลอดภัยสาธารณะ (Public Safety) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Order) การคุ้มครองสาธารณสุขหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (Protection of Public Health or Morals) หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น (Protection of the Rights and Freedoms of Others)

ส่วนรูปแบบของการให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้นแบ่งแยกได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ

ในส่วนแรกคุ้มครองโดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งองค์การสหประชาชาติจะมีรูปแบบในการตรวจสอบเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทุกด้าน รวมทั้งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนในแต่ละประเทศสมาชิก เมื่อประเทศสมาชิกจะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 จะต้องมีการทำรายงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของประเทศนั้น เสนอต่อคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ต้องมีการรายงานเกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและจะมีการถามต่อประเทศสมาชิกในประเด็นที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีข้อสงสัย

ส่วนรูปแบบในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศของทวีปต่าง ๆ นั้น ไม่ว่าจะเป็น ทวีปยุโรป อเมริกา แอฟริกา จะมีองค์การเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของแต่ละทวีปทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของแต่ละทวีปโดยมีหลักเกณฑ์เดียวกันตามที่สหประชาชาติได้มีการตัดสินใจและบัญญัติไว้แล้วเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน ดังนั้น จะเห็นได้ว่า องค์การระหว่างประเทศจะมีการกำหนดรูปแบบในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ โดยจะมีองค์กรตรวจตราและพิจารณาคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ นอกจากนี้ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือว่าเป็นหลักการสากลและหลักการในการชุมนุมของทวีปต่าง ๆ คือ ยุโรป อเมริกา

อาฟริกา ซึ่งล้วนมีมาตรการระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ แต่ในทวีปเอเชียยังไม่มีการบัญญัติรับรองมาตรการระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและยังไม่มีขั้นตอนวิธีการในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในทวีปเอเชียซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย²³

5. กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะในต่างประเทศ

5.1 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศสหรัฐอเมริกา

5.1.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญอเมริกันแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1 (First Amendment) เมื่อปีค.ศ. 1791 รับรองสิทธิในการชุมนุมโดยสงบโดยห้ามมิให้รัฐสภาตรากฎหมายที่มีผลเป็นการลิดรอนการสิทธิในการชุมนุมโดยสงบ และต่อมารัฐธรรมนูญอเมริกันแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 14 (Fourteenth Amendment) เมื่อปี ค.ศ. 1868 ห้ามมิให้แต่ละรัฐตรากฎหมายหรือกระทำการใดที่มีผลเป็นการลิดรอนการสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง-อเมริกัน

สำหรับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลสูง (Supreme Court) ของสหรัฐฯ ในคดีต่าง ๆ ดังนี้

คดี United States v. Cruikshank (92 U.S. 542 (1875)) ศาลวางหลักว่า สิทธิในการชุมนุมที่มีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายและโดยสงบเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อแก้ไขทุกข์ให้แก่อนั้นเป็นสิทธิของชาวอเมริกันที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครอง

คดี DeJonge v. Oregon (299 U.S. 353 (1937)) ศาลวางหลักเพิ่มเติมว่า รัฐไม่สามารถตรากฎหมาย ที่บัญญัติให้การเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบนั้นเป็นการกระทำความผิดได้แต่ถ้าผู้เข้าร่วมการชุมนุมกระทำความผิดอาญาใด ๆ ขึ้นหรือคบคิดกันเพื่อกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Conspiracy) ผู้กระทำต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี

²³ วิจิตร เจริญชัยขง, เรื่องเดิม, หน้า 23-26.

เพื่อการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น トラบเท่าที่การชุมนุมเป็นไปโดยสงบและปราศจากความรุนแรงใด ๆ รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมมิได้

คดี *Hague v. CIO* (307 U.S. 496 (1939)) ศาลวางหลักว่าการชุมนุมนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น การเดินขบวน (Marches) การชุมนุมสาธารณะ (Demonstrations) หรือการประท้วง (Picketing) ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมรูปแบบใด หากมีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายและโดยสงบแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น

คดี *Thomas v. Collins* (323 U.S. 516 (1945)) ศาลวางหลักว่าสิทธิในการชุมนุมไม่จำกัดเฉพาะเรื่องทางศาสนาหรือการเมืองเท่านั้น แต่สามารถชุมนุมได้ทุกเรื่องรวมทั้งเรื่อง ทางธุรกิจและเรื่องทางเศรษฐกิจ ส่วนการที่รัฐตรากฎหมายขึ้นเพื่อให้ผู้ประสงค์จะใช้สิทธิในการชุมนุมต้องลงทะเบียน (Registration) กับเจ้าหน้าที่ก่อน มิฉะนั้นถือเป็นความผิดอาญานั้น ศาลสูงวางหลักต่อออกจากคำพิพากษาในคดี *DeJonge v. Oregon* ว่า เมื่อรัฐไม่สามารถตรากฎหมายที่บัญญัติให้การเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบนั้นเป็นการกระทำความผิดได้ การที่รัฐตรากฎหมายให้ผู้ประสงค์จะใช้สิทธิในการชุมนุมต้องลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ก่อนมิฉะนั้นถือเป็นความผิดอาญา ก็เป็นสิ่งที่กระทำมิได้เช่นกัน

คดี *NAACP v. Claiborne Hardware Co.* (458 U.S. 886 (1982)) ศาลวางหลักในกรณีที่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมกระทำการอันก่อให้เกิดความรุนแรงหรือความเสียหายใด ๆ ขึ้นต่อผู้อื่นว่าการดำเนินคดีไว้ว่าจะดำเนินคดีได้เฉพาะผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำการอันก่อให้เกิดความรุนแรงหรือความเสียหายเท่านั้น

จากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมที่ศาลสูงวางไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการตรากฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมนั้นไม่สามารถกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นการห้ามการชุมนุมก่อนที่การชุมนุมจะเกิดขึ้น หรือการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมโดยให้ผู้จัดหรือผู้เข้าร่วมการชุมนุมต้อง

ลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน ดังนั้นการตรากฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมจึงทำได้ เฉพาะเพื่อจัดการกับการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful Assembly) เท่านั้น²⁴

5.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย
การยกรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเป็นรัฐที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม และในช่วงปี 2006-2009 มีการเดินขบวนใหญ่ ที่กลายเป็นการจลาจลในรัฐแคลิฟอร์เนียหลายครั้ง เช่น การจลาจลที่ซานเบอร์นาดีโน เมื่อวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 2006 (San Bernardino Punk Riot) การจลาจลวันแรงงานที่ ลอสแอนเจลิสเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 2007 (Los Angeles May Day Mêlée) และการชุมนุมประท้วงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่โอ๊คแลนด์เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2009 (Protests Against BART Police Shooting of Oscar Grant) และยังมีการชุมนุม เนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ จำนวนมาก

สำหรับรัฐแคลิฟอร์เนียที่เป็นกรณีศึกษานั้น ได้รับรองเสรีภาพของ ประชาชนในการชุมนุมเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (Common Good) ไว้ในมาตรา 1 ของ รัฐธรรมนูญของรัฐ²⁵ และมีบทบัญญัติคุ้มครองการใช้เสรีภาพดังกล่าวไว้ในประมวล-

²⁴แม้มาตรการดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นมาตรการเชิงรับ (Defensive Measure) แต่ในขณะเดียวกันมาตรการนี้ก็เป็มาตรการเชิงรุก (Offensive Measure) ในตัว เพราะ เป็นการแจ้งให้สมาชิกของสังคมทราบล่วงหน้าว่าการกระทำใดบ้างที่เป็นความผิด ผู้จัด และผู้เข้าร่วมการชุมนุมจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการเข้าร่วมการชุมนุมอย่างมาก เนื่องจากในสหรัฐอเมริกานั้น นอกจากผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ยังอาจต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damage) ซึ่งศาล มักกำหนดในอัตราที่สูงมากอีกด้วย

²⁵Declaration of Rights, Article 1

Section 3. (a) The people have the right to instruct their representatives, petition government for redress of grievances, and assemble freely to consult for the common good.

กฎหมายอาญา (Penal Code) โดยมาตรา 403 ห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย เข้าไปรบกวนการชุมนุมใด ๆ หากการชุมนุมนั้นมิใช่การชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการควบคุมการชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน โดยมาตรา 407 ให้คำจำกัดความของการชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ว่าหมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะที่รุนแรง (Violent) หรือก่อให้เกิดความวุ่นวาย (Boisterous) หรือความไม่สงบเรียบร้อย (Tumultuous)²⁶ และผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ไม่สงบเรียบร้อย (Rout) หรือการชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นผู้กระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (Misdemeanour)²⁷ และถ้าผู้ชุมนุมจงใจใช้ถ้อยคำปลุกเร้าให้ผู้ฟังใช้ความรุนแรง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 90 วันหรือปรับไม่เกิน 400 US\$ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 415.5)

สำหรับมาตรการจัดการกับผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น มาตรา 409.5 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจปิดการเข้าออกพื้นที่จัดการชุมนุมเพื่อประโยชน์ในการควบคุมความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นได้ และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมเลิกการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นแล้ว แต่ยังมีผู้ที่ยังคงอยู่ในสถานที่ชุมนุม มาตรา 409 บัญญัติให้ผู้ที่ยังคงอยู่ในสถานที่ชุมนุมนั้นเป็นผู้กระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง และถ้าการชุมนุมนั้นมีการใช้กำลังหรือความรุนแรง อันกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยสาธารณะ ถือเป็นการจลาจลตามมาตรา 404 โดยผู้ที่มิเจตนาก่อจลาจลหรือเข้าร่วมในการกระทำที่ก่อให้เกิดการจลาจล หรือก่อให้เกิดบุคคลอื่นใช้กำลังหรือความรุนแรง หรือเผาหรือทำลายทรัพย์สิน มีความผิดฐานยุยงส่งเสริมให้ก่อการจลาจล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 US\$

²⁶Section 407. Whenever two or more persons assemble together to do an unlawful act, or do a lawful act in a violent, boisterous, or tumultuous manner, such assembly is an unlawful assembly.

²⁷Section 408.

หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 404.6) ส่วนผู้เข้าร่วมในการจลาจลต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับผู้ยุยงส่งเสริมให้ก่อการจลาจล (มาตรา 405)

5.2 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศฝรั่งเศส

ศาลรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสได้ตีความมาตรา 11 ของปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง 1789 ว่าเสรีภาพในการชุมนุม (Liberté de Réunion) และสิทธิในการชุมนุม เรียกร้องหรือชุมนุมประท้วง (Droit de Manifester) นี้ เป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นหมู่คณะ เป็นหนึ่งในส่วนประกอบที่สำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้น การชุมนุมในที่สาธารณะอย่างสงบสามารถทำได้โดยเสรีโดยไม่ต้องมีการขออนุญาตล่วงหน้า แต่ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ต้องดูแลความเรียบร้อยของผู้ชุมนุมโดยภาพรวมไม่ให้มีการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือก่ออาชญากรรม ควบคุมให้การชุมนุมนั้นดำเนินไปตามจุดประสงค์ที่แจ้งไว้กับทางการ ห้ามมิให้มีการปราศรัยที่อาจก่อให้เกิดการจลาจลหรือผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หากการชุมนุมไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ผู้จัดการชุมนุมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวกับการชุมนุมนั้น โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีการชุมนุม บริเวณใกล้เคียง หรือทางเข้าออก ทั้งนี้ มาตรการใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้ความสมเหตุสมผล (Proportionnalité) และจำเป็น (Nécessité) เท่านั้น²⁸

5.2.1 หลักเกณฑ์ของการชุมนุมในที่สาธารณะและข้อจำกัดของการชุมนุม

เงื่อนไขในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมในฝรั่งเศส แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้เสรีภาพในการชุมนุมในภาวะปกติในฝรั่งเศส โดยระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติไว้ คือ ประชาชนชาติฝรั่งเศสสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น โดยกฎหมายจะห้ามเฉพาะการกระทำที่เป็นการรบกวนสังคมเท่านั้น ถ้าสิ่งใดที่ไม่มีกฎหมายห้ามก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในลักษณะ

²⁸ ปกิตตา นภาวรณ, “กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะของต่างประเทศ,” กฤษฎีกาสาร 4, 4 (เมษายน-พฤษภาคม 2552): 12-15.

นี่จะต้องมีคณะกรรมการอันประกอบด้วยตัวแทนผู้ชุมนุมสาธารณะอย่างน้อยสามคน ทำหน้าที่ดูแลสอดส่องให้การชุมนุมเป็นไปอย่างเรียบร้อย และต้องดูแลไม่ให้เกิดการชุมนุมสาธารณะกระทำการใดที่ผิดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะต้องมีหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อฝ่ายปกครอง และถ้าเกิดความเสียหายหรือความวุ่นวายในบ้านเมือง คณะกรรมการชุมนุมสาธารณะจะต้องรับผิดชอบทั้งหมด

นอกจากนั้นการเดินขบวนของฝรั่งเศสยังได้กำหนดว่าต้องมีผู้จัดการเดินขบวนเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลการเดินขบวน แม้จะไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการเดินขบวน แต่ก็ต้องระบุชื่อ นามสกุล และที่อยู่ของผู้จัดการเดินขบวนไว้ในหนังสือแจ้ง ซึ่งหนังสือแจ้งจะต้องลงนามโดยบุคคลสามคนที่มิได้อยู่สามารถติดต่อได้ โดยไม่ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการเดินขบวนไว้ แต่จะอนุมานได้ว่าผู้จัดการเดินขบวนจะต้องมีหน้าที่เหมือนกับคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะ

ส่วนผู้ชุมนุมสาธารณะหรือผู้เดินขบวนในประเทศฝรั่งเศสให้เสรีภาพอย่างมาก จึงไม่ได้กำหนดถึงขอบเขตหน้าที่ของประชาชนที่จะชุมนุมสาธารณะหรือเข้าร่วมเดินขบวน

สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยระบบกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของฝรั่งเศสได้ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นผู้มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และถ้าเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นอาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ก็จะให้อำนาจในการสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนได้

5.2.2 ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ

ต้องมีหนังสือแจ้งบอกกล่าวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน หนังสือแจ้งบอกกล่าวจะต้องระบุชื่อ ที่อยู่ อาชีพของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวน เรื่องที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องต่อรัฐบาลในการจัดการชุมนุมสาธารณะและ

การเดินทาง วัตถุประสงค์ของการชุมนุม โดยต้องกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะมีการชุมนุมสาธารณะ หรือวัน เวลา เส้นทาง การเดินทาง รวมถึงลักษณะและวิธีการในการเดินทาง จำนวนของผู้ชุมนุมสาธารณะหรือผู้เดินทางโดยประมาณ และต้องลงลายมือชื่อของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินทาง โดยจะต้องแจ้ง ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นนั้น ล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน หรืออย่างมาก 15 วันก่อนที่จะมีการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทาง

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับหนังสือแจ้งบอกกล่าวแล้ว จะต้องออกไปรับแจ้งให้ผู้แจ้งทันที แต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยได้ ก็อาจมีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทางได้ โดยต้องแจ้งไปยังผู้ลงนามในหนังสือบอกกล่าวโดยทันที ส่วนสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะ และการเดินทางของฝรั่งเศสไม่มีข้อห้ามในเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งห้ามไว้ แต่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อสภาแห่งรัฐในการเพิกถอนคำสั่งห้ามนั้น

สำหรับข้อจำกัดของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติของฝรั่งเศสมีข้อจำกัดเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ

- 1) การชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทางจะกระทำเกินเวลา 23.00 นาฬิกาไม่ได้
- 2) การชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทางจะกระทำบนทางสาธารณะไม่ได้ เช่น ถนนหลวง

5.2.3 เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในฝรั่งเศส

หมายถึง กรณีเกิดการปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศ หรือเกิดภัยคุกคามอย่างร้ายแรง เช่น การก่อการจลาจล การมั่วสุมคิดร้าย การถูกรบครองดินแดนโดยต่างชาติ ฯลฯ ซึ่งในฝรั่งเศสมีการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติ คือ ในกรณีสถานการณ์ฉุกเฉินกรณีประกาศใช้กฎอัยการศึก เกิดสงคราม เกิดการก่อกบฏ จึงได้มีบทบัญญัติพิเศษที่ให้อำนาจแก่รัฐในการปฏิบัติต่อสถานการณ์นั้น อาทิเช่น กรณีกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นกฎหมายที่ใช้ในยามภาวะฉุกเฉินในประเทศฝรั่งเศส เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งมี

ส่วนจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสที่นำมาเป็นข้ออ้างในการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนได้

สาระสำคัญในกฎหมายนี้คือการประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉินจะประกาศได้ต่อเมื่อมีภัยอันตรายมากระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือจากเหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นภัยพิบัติสาธารณะ และผู้ที่มีอำนาจในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินคือคณะรัฐมนตรี โดยต้องระบุท้องที่ที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินด้วย ซึ่งมีผลบังคับเป็นเวลาเพียง 12 วันเท่านั้น และจะสิ้นสุดผลเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาให้ขยายระยะเวลาในการบังคับใช้ ทั้งนี้ ผลของการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินคือให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน (ตำรวจ) มีอำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน คือ ห้ามประชาชนสัญจร ห้ามยานพาหนะสัญจรภายในเขตและเวลาที่ประกาศกำหนดเวลาห้ามการชุมนุมสาธารณะ และการเดินขบวนทุกรูปแบบที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง

5.2.4 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระหว่างที่มีการชุมนุม

ในระหว่างการชุมนุมเจ้าพนักงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถห้ามการพกพาอาวุธหรือสิ่งที่สามารถใช้เป็นอาวุธที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และเจ้าพนักงานตำรวจสามารถห้ามการชุมนุมได้ทันทีหากเห็นว่าการชุมนุมที่จะจัดขึ้นจะทำให้เกิดความวุ่นวายต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยออกประกาศแจ้งให้ผู้รับผิดชอบการชุมนุมให้ทราบ นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีก็สามารถออกประกาศห้ามหรือสั่งยกเลิกการชุมนุมนั้นได้เช่นกัน โดยต้องส่งรายงานพร้อมหมายห้ามให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอาจเห็นด้วยตามที่นายกเทศมนตรีเสนอ หรืออาจจะยกเลิกการห้ามชุมนุมนั้นเสียก็ได้ สำหรับในเรื่องการสลายการชุมนุมนั้น กฎหมายมิได้เขียนกำหนดเอาไว้

5.2.5 บทกำหนดโทษ

หากไม่ทำตามวิธีที่กฎหมายชุมนุมสาธารณะของฝรั่งเศสกำหนด ผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 15 วัน ถึง 6 เดือน และปรับตั้งแต่ 16 ฟรังก์ ถึง 2,000 ฟรังก์ ในกรณีผู้ที่ให้ข้อความไม่ครบถ้วนหรือถูกต้องในหนังสือแจ้งบอกกล่าวให้ทราบ

ล่วงหน้าเพื่อลงให้เข้าใจผิดถึงเงื่อนไขของการประท้วง หรือผู้เข้าร่วมเดินขบวนที่ไม่ได้
มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือผู้ที่ถูกสั่งห้ามการเดินขบวน

5.3 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการรวมตัวชุมนุมหรือสมาคม
ของประชาชนเกาหลีใต้ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
ค.ศ. 1987 มาตรา 21 ว่าด้วยเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การรวมตัวชุมนุม การสมาคม
สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียง การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
บัญญัติไว้ดังนี้

(1) ประชาชนทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยการพูดและ
การพิมพ์รวมทั้ง เสรีภาพในการรวมตัวชุมนุมและการสมาคม

(2) การกำหนดให้ขออนุญาตหรือให้นำข้อความหรือข่าวไปให้เจ้าหน้าที่
ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่ การกำหนดให้ขออนุญาตรวมตัวชุมนุมและการสมาคม
จะกระทำไม่ได้...

(3) การพูดหรือการพิมพ์อันเป็นการล่วงละเมิดต่อเกียรติยศชื่อเสียงหรือสิทธิ
ประการอื่นของบุคคล หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ
ประชาชน จะกระทำมิได้บุคคลที่เกียรติยศชื่อเสียงหรือสิทธิเสรีภาพของตนถูกล่วง
ละเมิดจากการพูดหรือการพิมพ์ ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำความผิดกล่าว

การรวมตัวชุมนุมกันของผู้ที่มีความคิดเห็นและวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันถือเป็น
เป็นวิธีการหนึ่งของการแสดงความคิดเห็น และการแสดงความคิดเห็นลักษณะเป็นหมู่
คณะเช่นนี้ถือเป็นรูปแบบที่สำคัญของพัฒนาการเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
สาธารณรัฐเกาหลีมีรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ และการเดินขบวน ค.ศ. 2007

5.3.1 หลักเกณฑ์การขออนุญาตก่อนมีการชุมนุมในที่สาธารณะและข้อจำกัด
ของการชุมนุม

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่อสร้างความสมดุล
ที่เหมาะสมระหว่างสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนในที่สาธารณะกับ
ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยการให้หลักประกันแก่ผู้ชุมนุมในอันที่จะมี

เสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดมาตรการปกป้องประชาชนทั่วไป ไปจากการชุมนุมและเดินขบวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จะเห็นว่าภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี เสรีภาพในการชุมนุม-สาธารณะและการเดินขบวนมิใช่เสรีภาพเด็ดขาด เป็นเสรีภาพที่รัฐอาจจำกัดได้ แต่การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของบ้านเมือง และเพื่อคุ้มครองประชาชนบุคคลที่สามจากการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่ใช้ความรุนแรง ถ่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือที่ผิดกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ตาม แม้เป็นเสรีภาพที่อาจถูกจำกัดได้ด้วยวัตถุประสงค์ที่รัฐบัญญัติกำหนด แต่รัฐธรรมนูญได้รับรองให้ประชาชนสามารถใช้สิทธินี้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุม-สาธารณะและการเดินขบวน มาตรา 3 ห้ามมิให้รัฐหรือบุคคลใดกระทำการใดอันเป็นการแทรกแซงทำลายการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่กระทำโดยสงบ หรือใช้กำลัง ชัดขวาง ข่มขู่ หรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อมิให้ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้นำการชุมนุมปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐบัญญัติดังกล่าว ในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนหรือผู้นำการชุมนุมหรือเดินขบวนมีเหตุอันควรหวั่นเกรงว่าจะมีการแทรกแซงรบกวนจนทำให้ไม่สามารถชุมนุมหรือเดินขบวนได้โดยสงบ ให้บุคคลดังกล่าว แจ้งเหตุนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีมาตรการคุ้มครองป้องกันภัยโดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะปฏิเสธคำร้องขอดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควรไม่ได้

แม้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีจะรับรองว่าประชาชนชาวเกาหลีได้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมีเสรีภาพในการชุมนุมและรวมตัวเป็นสมาคมตามมาตรา 21 (1) และมาตรา 21 (2) ยืนยันว่าการชุมนุมและการรวมตัวเป็นสมาคมไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก็ตาม แต่ปรากฏว่าทางปฏิบัติกลับสวนทางกันกับบทกฎหมาย จากรายงานขององค์การภาคประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจตีความว่าภายใต้รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 การชุมนุมในสถานที่สาธารณะและการเดินขบวนต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจ

เป็นการล่วงหน้าก่อน มิฉะนั้นถือว่าการจัดการชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนหรือ การเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีโทษจำคุกและโทษปรับ ทั้งที่เป็นการชุมนุมหรือเดินขบวนโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติก็ตาม โดยทั่วไปหากการชุมนุมหรือเดินขบวนมีวัตถุประสงค์ เพื่อคัดค้านนโยบายของรัฐบาลมักไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของท้องที่ แต่มักจะได้รับจากผู้บัญชาการตำรวจที่สูงขึ้นไปและโดยการอุทธรณ์ของผู้จัดการชุมนุม ตรงกันข้ามกับการชุมนุมที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนนโยบายการทำงานของรัฐบาลที่จะ ได้รับอนุญาตเสมอ ยิ่งไปกว่านั้น ตำรวจท้องที่จะจัดกำลังคุ้มกันให้ระหว่างการชุมนุม หรือเดินขบวนด้วย

1) ความหมายและข้อจำกัดของการชุมนุม

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 ไม่ได้กำหนดจำนวนคนไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นการชุมนุมของกลุ่มคนตั้งแต่จำนวนเท่าใดแต่มุ่งพิจารณาที่เป้าประสงค์ของกลุ่มคนที่มารวมกันเหล่านั้นว่าจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องในเรื่องเดียวกัน

ส่วนการเดินขบวน หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวชุมนุมกัน ด้วยจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันเคลื่อนที่ไปบนสถานที่สาธารณะที่อนุญาตให้บุคคลทั่วไป ผ่านไปมาได้โดยอิสระ เช่น ถนนสวนสาธารณะ ลานสาธารณะซึ่งจัดเป็นตลาดนัด พร้อมกับอภิปรายแสดงความคิดเห็น การแสดงรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชักชวนโน้มน้าว ประชาชนจำนวนมากให้เห็นด้วยและสนับสนุนการตัดสินใจหรือเจตจำนงอันแน่วแน่ และข้อเรียกร้องของกลุ่มตน

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 มาตรา 5 (1) ได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลสนับสนุนหรือจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวน ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) การชุมนุมหรือการเดินขบวนซึ่งจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ บรรลุความมุ่งหมายของพรรคการเมืองซึ่งถูกยุบ โดยคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญให้ ยุบพรรคการเมืองนั้น

(2) การชุมนุมหรือการเดินขบวนที่มุ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัว หรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรง โดยการปลุกระดมฝูงชน ให้ใช้ความรุนแรง ใช้กำลังคุกคามทำลายทรัพย์สิน ลอบวางเพลิง หรือกระทำการที่ผิดกฎหมายประการอื่น

นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้บุคคลใดทำการโฆษณาชวนเชื่อให้ ประชาชนเข้าร่วม ครอบงำ เผยแพร่การชุมนุมหรือเดินขบวนที่ต้องห้าม หรือยุยงให้มีการจัดการชุมนุมหรือเดินขบวนซึ่งต้องห้ามตามที่กล่าวมาข้างต้น

(3) การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนที่ไม่อยู่ในบังคับของรัฐ บัญญัติ

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและเดินขบวน ค.ศ. 2007 มาตรา 15 บัญญัติยกเว้นว่าการชุมนุมและเดินขบวนซึ่งมีวัตถุประสงค์ทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่อยู่ในบังคับของรัฐบัญญัติฯ

2) หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุม

ผู้จัดการชุมนุมฯ มีหน้าที่ต้องแจ้งและจัดทำรายงานการจัดการ ชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวนเสนอต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การห้ามการชุมนุม ในที่สาธารณะและการเดินขบวน การอุทธรณ์การห้ามการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวน ข้อจำกัดการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวนในด้านเวลา สถานที่ และด้านสภาพ- การจราจรบนถนนสาธารณะสายสำคัญ ได้แก่กรณีการชุมนุมในที่สาธารณะและ เดินขบวนที่เกี่ยวกับกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ การศึกษา การแสดงศิลปะการเล่น การแสดงรื่นเริง กิจกรรมกีฬา การแต่งงาน พิธีกรรมทางศาสนา พิธีศพและการรำลึก ตลอดจนกิจกรรมอื่นทำนองเดียวกัน

นอกจากนี้ แม้รัฐบัญญัติจะไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อ พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ ค่านิยมและบทบัญญัติทั้งหมดของรัฐบัญญัติฉบับนี้ประกอบ กันแล้วเห็นว่าการจัดชุมนุมสาธารณะในสถานที่ปิด ไม่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐบัญญัติ เช่นกัน เว้นแต่ผู้จัดการชุมนุมจะกระทำการที่เป็นการเชิญชวนเรียกร้องให้บุคคล- ภายนอกสนใจและเข้าร่วมการชุมนุมนั้น รวมทั้ง การใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อกระจาย

เสียงจากภายในสื่อสารออกไปภายนอก ในกรณีนี้ การชุมนุมดังกล่าวจะกลายสภาพเป็นการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิด

3) ประเภทของการชุมนุม

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 ได้แบ่งประเภทของการชุมนุมสาธารณะออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดและการชุมนุมสาธารณะในสถานที่ปิด

การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิด หมายถึงการชุมนุมในสถานที่ซึ่งไม่มีหลังคาหรือเพดาน ในพื้นที่เปิดโล่งซึ่งปราศจากผนังหรือฝักันทั้งสี่ด้าน

ส่วนการชุมนุมสาธารณะในสถานที่ปิด หมายถึงการชุมนุมในพื้นที่ที่มีผนังหรือกำแพงกั้นแบ่งผู้ชุมนุมออกจากประชาชนภายนอกทั่วไป

อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงสังเกตว่าในกรณีที่เป็นการจัดชุมนุมสาธารณะในสถานที่ปิดผู้จัดการชุมนุมต้องไม่กระทำการใด ๆ เพื่อดึงดูดเรียกร้องให้บุคคลภายนอกสถานที่สนใจและเข้าร่วมการชุมนุมของตน รวมทั้ง การใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อกระจายเสียงจากภายในสถานที่ออกไปภายนอกด้วย มิฉะนั้น การชุมนุมดังกล่าวจะกลายสภาพเป็นการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิด และอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

4) หลักเกณฑ์การขออนุญาตก่อนมีการชุมนุมในที่สาธารณะ

เพื่อประโยชน์ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบในการชุมนุมฯ ผู้จัดการชุมนุมฯ หรือผู้นำการชุมนุมฯ อาจสั่งห้ามมิให้บุคคลหนึ่ง-บุคคลใดหรือองค์การหรือนิติบุคคลซึ่งมีลักษณะหรือมีการกระทำที่ต้องห้ามเข้าร่วมการชุมนุมได้ ยกเว้นผู้สื่อข่าว ผู้จัดการชุมนุมฯ หรือผู้นำการชุมนุมฯ จะหวงห้ามมิให้ผู้สื่อข่าวจากองค์การสื่อมวลชนต่าง ๆ เข้าร่วมการชุมนุมฯ โดยอิสระเพื่อปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวไม่ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ ผู้สื่อข่าวจะต้องแสดงบัตรประจำตัวและติดปลอกแขวนสำหรับผู้สื่อข่าวตลอดเวลาที่ร่วมอยู่ในสถานที่ชุมนุมก่อนเริ่มการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนในสถานที่เปิด ผู้จัดการชุมนุมฯ มีหน้าที่แจ้งและยื่นรายงานการจัดการชุมนุมในสถานที่เปิดหรือเดินขบวนต่อหัวหน้าสถานีตำรวจที่ควบคุมดูแลเขตพื้นที่ที่จัดการชุมนุมฯ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 720 ชั่วโมง แล้วแต่กรณี

ก่อนการประชุมฯ จะเริ่มขึ้น (มาตรา 6) ในกรณีที่มีการประชุมฯ อยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างเขตอำนาจของสถานีตำรวจตั้งแต่สองเขตขึ้นไป ให้ผู้จัดการประชุมฯ ยื่นใบแจ้งและรายงานการจัดการประชุมฯ ต่อผู้บัญชาการตำรวจระดับสูงขึ้นไปที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเขตพื้นที่ที่จะมีการประชุมฯ ทั้งหมด หนังสือแจ้งและรายงานการจัดการประชุมฯ ต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในครั้งนั้น
- (2) วันและเวลาจัดการชุมนุมสาธารณะและเดินขบวน หากสามารถระบุเป็นจำนวนชั่วโมงได้ ให้ระบุมาด้วย
- (3) สถานที่จัดการชุมนุมสาธารณะ หรือเส้นทางการเดินขบวน
- (4) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้จัดการชุมนุม ผู้นำการชุมนุม และผู้ประสานงานการประชุมหรือเดินขบวน ดังต่อไปนี้

ในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนเป็นนิติบุคคล ให้ระบุชื่อองค์กรหรือนิติบุคคล รวมทั้ง ข้อมูลของผู้แทนนิติบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน

- ก. ชื่อ นามสกุล ที่อยู่
- ข. การงานอาชีพ
- ค. สถานที่และเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
- ง. องค์กรหรือนิติบุคคลที่คาดว่าจะเข้าร่วมการประชุมหรือเดินขบวน และประมาณการจำนวนคนที่เข้าร่วมการประชุมหรือเดินขบวน
- จ. วิธีการและเส้นทางการเดินขบวนโดยละเอียด โดยให้แนบแผนที่เส้นทางประกอบด้วย

เมื่อได้รับหนังสือแจ้งพร้อมรายงานดังกล่าวข้างต้น ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้บัญชาการตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเขตพื้นที่จัดการชุมนุมหรือเดินขบวน (เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจ) แล้วแต่กรณี ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายงานแล้วให้ออกใบรับแจ้งซึ่งระบุวันและเวลาที่ได้รับแจ้งต่อผู้ยื่นหนังสือไว้เป็นหลักฐาน เพื่อยืนยันว่าผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนได้แจ้งให้รัฐทราบล่วงหน้าตามระยะเวลาที่กฎหมายระบุไว้แล้วหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่

ตำรวจผู้มีเขตอำนาจตรวจพบในภายหลังว่ารายงานการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนมีสาระสำคัญไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจเรียกให้ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนหรือผู้ประสานงานการชุมนุมหรือเดินขบวนทำการแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่ทั้งนี้ การแจ้งให้แก้ไขต้องดำเนินการภายใน 12 ชั่วโมง นับตั้งแต่ออกใบรับแจ้ง และต้องทำเป็นหนังสือระบุรายการข้อมูลที่ต้องการให้แก้ไขเพิ่มเติม ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนต้องจัดการแก้ไขเพิ่มเติมรายงานให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจ

การแจ้งให้รัฐทราบล่วงหน้าตามมาตรา 6 (1) มีผลผูกพันทั้งฝ่ายรัฐและผู้จัดการชุมนุมในอันที่จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของแต่ละฝ่ายตามที่รัฐบัญญัติกำหนดคงจะกล่าวต่อไป ดังนั้น ในกรณีที่ผู้จัดการการชุมนุมหรือเดินขบวนตัดสินใจที่จะไม่จัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามที่ได้แจ้งไว้ ผู้จัดการการชุมนุมหรือเดินขบวนจะต้องทำหนังสือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจถึงการตัดสินใจล้มเลิกการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งก่อนถึงกำหนดวันเวลาที่แจ้งไว้ในหนังสือฉบับเดิม

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจได้รับหนังสือแจ้งและรายงานการจัดการชุมนุมหรือเดินขบวน ว่าจะมีการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนในสถานที่และในวันเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมากกว่าหนึ่งกลุ่ม โดยที่วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนของผู้จัดการชุมนุมหลายกลุ่มนั้นขัดแย้งกัน และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการแทรกแซงรบกวนการชุมนุมหรือเดินขบวนระหว่างกัน ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจมีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนไปยังผู้จัดการชุมนุมฯ ที่ได้แจ้งที่หลังพร้อมทั้งแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้รับคำสั่งทราบด้วย ในกรณีเช่นนี้ ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนที่อยู่ในบังคับของคำสั่ง ห้ามต้องชะลอการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนออกไปจนกว่าระยะเวลาหรือเหตุตามคำสั่งห้ามจะสิ้นสุดลง ในกรณีที่การชะลอการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนออกไปเป็นเหตุให้ล่วงเลยวันและเวลาที่ได้แจ้งไว้เดิม ผู้จัดการการชุมนุมหรือเดินขบวนอาจกำหนดวันและเวลาที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนที่ได้แจ้งไว้

เดิมแน่นขึ้นใหม่ และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก่อนเริ่มการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน

การชุมนุมสาธารณะในพื้นที่สาธารณะหรือการเดินขบวนต้องมีผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวน ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลหรือองค์การก็ได้ บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้จัดการชุมนุมหรือการเดินขบวนในนามของตนและภายใต้ความรับผิดชอบของตนผู้จัดการชุมนุมอาจมอบอำนาจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่ตนไว้วางใจเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและนำการชุมนุมหรือการเดินขบวนก็ได้ ในกรณีนี้ผู้ควบคุมดูแลการชุมนุมฯ มีฐานะเป็นผู้จัดการชุมนุมฯ และมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เฉพาะภายในขอบเขตความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากผู้มอบอำนาจหน้าที่ นอกจากนี้ ผู้จัดการชุมนุมฯ ยังต้องแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในจำนวนที่เหมาะสมเป็นผู้ประสานงานการชุมนุมฯ เพื่อช่วยควบคุมดูแลจัดการชุมนุมฯ ให้ดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยด้วย (มาตรา 16)

มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและเดินขบวน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) มาตรา 16 บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ว่าต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ โดยมีได้มีมาตราใดกำหนดคุณสมบัติด้านอายุของผู้จัดการชุมนุมและผู้นำการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนไว้ด้วย มีปัญหาให้พิจารณาว่าผู้จัดการชุมนุมฯ และผู้นำการชุมนุมฯ ต้องมีคุณสมบัติด้านอายุด้วยหรือไม่ และหากต้องมีจะมีเท่าใด ผู้เขียนเห็นว่าคำตอบปัญหานี้ต้องใช้หลักการตีความโดยดูเหตุผลเจตนารมณ์ของกฎหมาย รัฐบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ให้การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวนเป็นไปโดยเรียบร้อย ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายหรือทำลายความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือรบกวนสิทธิของบุคคลที่สามในการใช้ที่สาธารณะ จึงกำหนดให้ผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กฎหมายถือว่ามีความรับผิดชอบและความสามารถเพียงพอกับหน้าที่ดังนั้นในกรณีของผู้จัดการชุมนุมฯ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนในนามของตนและภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง รวมทั้งผู้นำการชุมนุมฯ จึงจำเป็นต้องมีวุฒิในระดับที่สามารถรับผิดชอบควบคุมดูแลการชุมนุมและการเดินขบวนไม่น้อยไปกว่าผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ซึ่งตามกฎหมายเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือจัดการ-

ชุมนุมหรือเดินขบวน จึงเห็นว่าผู้จัดการชุมนุมฯ และผู้นำการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์

นอกเหนือจากหน้าที่ยื่นหนังสือแจ้งและรายงานการจัดการชุมนุมฯ ก่อนการชุมนุมหรือเดินขบวนแล้ว ในระหว่างการชุมนุมหรือการเดินขบวนผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ต้องควบคุมดูแลการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นให้เป็นไปโดยเรียบร้อย หากผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ไม่สามารถควบคุมดูแลให้การชุมนุมหรือการเดินขบวนในที่สาธารณะดำเนินไปโดยเรียบร้อย หรือมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ต้องสั่งให้ยุติการชุมนุมหรือการเดินขบวนโดยทันที

นอกจากนี้ ในการชุมนุมหรือเดินขบวน ผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ต้องไม่กระทำหรืออนุญาตให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 16 (4) ดังต่อไปนี้

(1) ใช้หรือยินยอมให้ใช้หรือเรียกร้องให้บุคคลใดใช้อาวุธปืน วัตถุระเบิด ดาบ แท่งเหล็ก หนังสือตึก ก้อนหิน หรือสิ่งของใด ๆ ซึ่งสามารถใช้ทำอันตรายหรือทำร้ายบุคคลอื่นถึงแก่ชีวิตหรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สิน

(2) ดำเนินการชุมนุมในลักษณะส่งเสริมให้มีการใช้ความรุนแรง หรืออาจก่อการจลาจล หรือข่มขู่ หรือทำลายทรัพย์สิน ลอบวางเพลิง เป็นต้น

(3) จงใจฝ่าฝืนหรือทำลายข้อกำหนดในรายงานการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนที่แจ้งไว้ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างชัดแจ้ง ในเรื่องวัตถุประสงค์ การชุมนุมฯ วัน เวลาหรือสถานที่ ตลอดจนวิธีการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน

ส่วนผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ต้องช่วยเหลือผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ในการควบคุมดูแลการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวนให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อยอย่างเต็มกำลังความสามารถ และจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ กระทำเช่นเดียวกัน (มาตรา 16 (4)) นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้ร่วมการชุมนุมและเดินขบวนสามารถสังเกตเห็น

และแยกแยะผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ออกจากผู้ร่วมการชุมนุมฯ ทั่วไปได้ชัดเจน
 รัฐบัญญัติฯ มาตรา 17 (3) กำหนดให้ผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ต้องสวมปลอกแขน
 หรือหมวก หรือสายสะพายไหล่ หรือเสื้อคลุมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดเวลาการชุมนุม
 ในที่สาธารณะและเดินขบวน

ก่อนเริ่มการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน ผู้บัญชาการตำรวจ-
 ผู้มีเขตอำนาจอาจปรึกษาหารือกับผู้จัดการชุมนุมฯ เพื่อกำหนดให้มีผู้ประสานงาน-
 การชุมนุมฯ ในจำนวนที่จำเป็นเพียงพอต่อการควบคุมดูแลรักษาความปลอดภัยและ
 ความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้
 ผู้จัดการชุมนุมฯ ต้องจัดหาผู้ประสานงานการชุมนุมฯ ให้ได้ตามจำนวนดังกล่าว และ
 จัดทำรายชื่อผู้ประสานงานการชุมนุมฯ เพิ่มเติมแจ้งให้ผู้บัญชาการตำรวจผู้มีเขตอำนาจ
 ทราบล่วงหน้าก่อนการชุมนุมฯ จะเริ่มขึ้น

ผู้เข้าร่วมการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนต้องปฏิบัติ
 ตามคำสั่ง ของผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ รวมทั้งของผู้ประสานงาน-
 การชุมนุมฯ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
 สาธารณะ และจะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ใน
 มาตรา 16 (4) ข้อ 1) และ 2) โดยเด็ดขาด

5) ข้อจำกัดในการจัดการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือ
 การเดินขบวน

(1) ข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงเวลาของการจัดการชุมนุม

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน
 ค.ศ. 2007 มาตรา 10 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดจัดการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือ
 เดินขบวนก่อนพระอาทิตย์ขึ้นหรือภายหลังพระอาทิตย์ตก เว้นแต่ผู้บังคับบัญชา
 ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจอนุญาตให้จัดชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือ
 เดินขบวนก่อนพระอาทิตย์ขึ้นหรือภายหลังจากพระอาทิตย์ตกได้หากเป็นการชุมนุม
 ต่อเนื่องมาก่อนเวลาดังกล่าวโดยกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวน
 ปฏิบัติ ถ้าผู้จัดการชุมนุมฯ ได้แจ้งถึงการชุมนุมหรือเดินขบวนที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง
 นั้น ให้ทราบเป็นการล่วงหน้า และผู้จัดการชุมนุมฯ ได้จัดให้มีผู้ควบคุมดูแลการชุมนุม

หรือเดินขบวนทำการควบคุมดูแลการชุมนุมฯ ในช่วงเวลากลางคืนดังกล่าวให้เป็นไป โดยสงบเรียบร้อย

(2) ข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่

รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 มาตรา 11 บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดจัดการชุมนุมในที่สาธารณะหรือเดินขบวนในรัศมี 200 เมตร โดยรอบสถานที่ต่อไปนี้

ก. อาคารรัฐสภา ที่ทำการศาลทุกระดับรวมทั้ง ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ

ข. สถานที่พักอาศัยของประธานาธิบดี ของประธานสภานิติบัญญัติ ประธานศาลฎีกาและของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ค. สถานที่พักอาศัยของนายกรัฐมนตรี เว้นแต่เป็นการเดินขบวนพาเหรดหรือขบวนแห่

ง. สถานที่ทูตหรือสถานที่พักอาศัยของเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐเกาหลี เว้นแต่กรณีที่มีการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นไม่เป็นการรบกวนการปฏิบัติหน้าที่หรือทำลายความปลอดภัยของสถานที่ทูตหรือสถานที่พักอาศัยของเอกอัครราชทูต ดังกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้

ก) เมื่อปรากฏว่าเส้นทางของการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นมิได้มุ่งสู่สถานที่ทูตหรือสถานที่พักอาศัยของเอกอัครราชทูตโดยตรง

ข) เมื่อการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนไม่ได้ขยายวงเป็นการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนขนาดใหญ่ และ

ค) เมื่อการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนกระทำในวันหยุดหรือวันปิดทำการของสถานที่ทูต

(3) ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อจำกัดการใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนเพื่อประโยชน์ในการเดินรถบนถนนสาธารณะ

ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจอาจมีคำสั่งห้ามมิให้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนบนถนนหรือเส้นทางสัญจรหลัก ๆ ของเมืองใหญ่ ตามที่มีกฤษฎีกาของประธานาธิบดีประกาศกำหนด หรืออาจจะจำกัดการใช้สิทธิหรือ

กำหนดเงื่อนไขบางประการซึ่งรวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ในการจัดชุมนุมหรือเดินขบวนประกอบคำสั่ง อนุญาตด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การจราจรบนถนนสายสำคัญเหล่านี้เป็นไปโดยสะดวกและคล่องตัว

(4) ข้อจำกัดในการใช้เครื่องขยายเสียงและอุปกรณ์ทำเสียงอื่น
ทำนองเดียวกัน

แม้ว่าการใช้เครื่องเสียง เครื่องขยายเสียงรวมทั้ง อุปกรณ์ทำเสียงอื่น ๆ จะถือเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวน แต่ต้องไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและเดินขบวน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) มาตรา 14 ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจห้ามมิให้ผู้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนทำเสียงดังในระดับที่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่น โดยการใช้เครื่องเสียง เครื่องขยายเสียงหรือเครื่องอุปกรณ์ทำเสียงอื่น ๆ เช่น กลอง ฆ้อง เครื่องเป่า เครื่องแอมพลิฟายเออร์ เป็นต้น ทั้งนี้ ระดับเสียงระดับใดที่ถือว่าก่ออันตรายนั้น ให้เป็นไปตามกฤษฎีกาที่ประธานาธิบดีประกาศกำหนด

หากผู้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจที่สั่ง ให้ลดระดับการใช้เสียงลงมา เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถสั่ง ห้ามใช้เครื่องอุปกรณ์ทำเสียงขยายเสียงดังกล่าวก่อเป็น การชั่วคราว หรือในกรณีที่เป็นอาชญากรรมเครื่องมือนั้นถูกดัดแปลงไว้ก็ได้ หรือใช้มาตรการบังคับอื่นตามความจำเป็นเพื่อระงับการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นก็ได้

5.3.2 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระหว่างที่มีการชุมนุม

1) การกำหนดเขตพื้นที่ชุมนุมหรือเดินขบวนในที่สาธารณะโดยการใช้
เขตตำรวจ

มาตรา 2 ได้กำหนดนิยามของเขตตำรวจ ว่าหมายถึง อาณาบริเวณที่ถูกล้อมรอบโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจโดยการใช้เส้นเชือก เครื่องกีดขวางหรือวัสดุอุปกรณ์อื่นใด หรือแม้แต่เส้นแบ่งช่องจราจรบนถนน เพื่อแสดงแนวเขตบริเวณเขตตำรวจดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจอาจใช้แนวตำรวจนี้ล้อมรอบบริเวณที่สาธารณะที่มีการชุมนุม หรือใช้เส้นแบ่งช่องจราจรกำหนดเขตตำรวจให้แก่ผู้เดินขบวนใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของถนนสาธารณะ ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

และความปลอดภัยของผู้ชุมนุมและเดินขบวน และเพื่อรักษาสิทธิเสรีภาพของบุคคล-
ที่สามในอันที่จะได้ใช้พื้นที่หรือถนนสาธารณะในการสัญจรไปมาโดยสะดวกด้วย
แต่การกำหนดเขตตำรวจนี้ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และต้องแจ้งให้ผู้จัดการชุมนุมหรือ
เดินขบวนหรือผู้นำหรือผู้ประสานงานการชุมนุมหรือเดินขบวนทราบทันที (มาตรา 13)

2) การเข้าไปในสถานที่ชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวน

เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ชุมนุม-
สาธารณะหรือเดินขบวนเมื่อได้แจ้งให้ผู้จัดการชุมนุมฯ หรือผู้นำการชุมนุมฯ ทราบแล้ว
เพื่อตรวจตราความเรียบร้อยและความปลอดภัย แต่อำนาจประการนี้ไม่อาจใช้ได้กับ
การจัดการชุมนุมในสถานที่ปิด เว้นแต่เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้ ผู้จัดการชุมนุมฯ ผู้นำการชุมนุมฯ และ
ผู้ประสานการชุมนุมฯ ตลอดจนเจ้าของผู้ครอบครองสถานที่แห่งนั้นต้องให้
ความช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

3) การสั่งให้สลายการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวน

มาตรา 20 (1) แห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวน
ค.ศ. 2007 ให้อำนาจแก่ผู้บัญชาการตำรวจผู้มีเขตอำนาจแจ้งให้ผู้จัดการผู้ชุมนุมหรือ
เดินขบวนสั่ง ยุติการชุมนุมหรือเดินขบวนภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยความสมัครใจ
(ซึ่งต้องเป็นระยะเวลาตามสมควร) เมื่อการชุมนุมหรือเดินขบวนนั้นมีลักษณะที่ต้องห้าม
ตามกฎหมายดังจะกล่าวต่อไป และเมื่อล่วงเลยระยะเวลาที่กำหนดแล้ว หากผู้จัดการ-
ชุมนุมฯ ไม่ยุติการชุมนุมหรือเดินขบวนด้วยตนเอง ผู้บัญชาการตำรวจผู้มีเขตอำนาจ
มีอำนาจสั่ง สลายการชุมนุมหรือเดินขบวนนั้นได้ ซึ่งได้แก่กรณีดังกล่าวต่อไปนี้

(1) การชุมนุมในที่สาธารณะหรือการเดินขบวนที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ในมาตรา
ต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 5 (1) การชุมนุมหรือการเดินขบวนซึ่งจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์
ประสงค์เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของพรรคการเมืองซึ่งถูกยุบโดยคำพิพากษาของ
ศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคการเมืองนั้นหรือการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่มุ่ง
ก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรง

มาตรา 10 การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวน
ก่อนพระอาทิตย์ขึ้นหรือภายหลังพระอาทิตย์ตก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการ-
ตำรวจผู้มีเขตอำนาจ

มาตรา 11 การชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนในบริเวณสถานที่
ต้องห้าม

(2) การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนซึ่งไม่ได้
ส่งรายงานการจัดการชุมนุมในสถานที่เปิดหรือเดินขบวนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขต-
อำนาจทราบล่วงหน้าตามมาตรา 6 (1) หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจสั่ง ห้าม
การชุมนุมหรือการเดินขบวนนั้นด้วยเหตุต่าง ๆ ตามมาตรา 8 หรือด้วยเหตุที่ขัดขวาง
การจราจรบนถนนสายสำคัญในเมืองใหญ่ตามที่กำหนดในกฎฎีกาของประธานาธิบดี
ตามมาตรา 12

(3) การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนที่คุกคาม
ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองอย่างชัดเจน เช่น การขัดขวางการจราจรในถนนสาย-
สำคัญ เป็นต้น หรือที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขควบคุมกำกับการชุมนุมฯ ที่เจ้าหน้าที่
ตำรวจผู้มีเขตอำนาจกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรา 8 (3) ในกรณีที่การชุมนุมฯ กระทำ
ใกล้กับเขตที่พักอาศัย สถานศึกษา หรือเขตทหาร หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขควบคุมกำกับการ
ชุมนุมฯ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจกำหนดให้ผู้จัดการชุมนุมฯ ต้องปฏิบัติตาม
มาตรา 10 หรือมาตรา 12

(4) การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนที่ผู้จัดการ-
ชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ประกาศยุติการชุมนุมแล้วตามมาตรา 16 (3)

(5) การชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนซึ่ง
ผู้จัดการชุมนุมฯ และหรือผู้นำการชุมนุมฯ ไม่ควบคุมดูแลให้ดำเนินไปโดยสงบหรือ
ปล่อยให้มีการกระทำที่เป็นอันตรายโดยตรงต่อความมั่นคง หรือความสงบเรียบร้อย
ของบ้านเมือง

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจออกคำสั่ง ให้สลายการชุมนุม
สาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวน ผู้เข้าร่วมการชุมนุมหรือเดินขบวนต้อง
ออกจากที่ชุมนุมหรือเดินขบวนโดยทันที (มาตรา 20 (2)) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการ

ในการแจ้งให้ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนตั้ง ยุติการชุมนุมหรือเดินขบวนโดย
ความสมัครใจ และการออกคำสั่ง สลายการชุมนุมหรือเดินขบวนในกรณีที่ไม่ยอม
ยุติการชุมนุมหรือเดินขบวน โดยสมัครใจให้ประธานาธิบดีเป็นผู้ประกาศกำหนดในรูป
กฤษฎีกา

ตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน ค.ศ. 2007
มาตรา 8 บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจในการออกคำสั่ง ห้ามหรือ
วางเงื่อนไขจำกัดการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนได้เมื่อปรากฏ
ข้อเท็จจริงหรือกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนนั้น
ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่ (ก) ข้อห้ามเกี่ยวกับ
ลักษณะการชุมนุมหรือเดินขบวนที่ได้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือคุกคามความสงบ-
เรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรง โดยการปลุกระดมฝูงชนให้ใช้ความรุนแรง
ใช้กำลังคุกคาม ทำลายทรัพย์สิน ลอบวางเพลิง หรือกระทำการที่ผิดกฎหมายประการอื่น
(มาตรา 5 (1)) หรือ (ข) ข้อห้ามเกี่ยวกับเวลา ได้แก่ การจัดการชุมนุมสาธารณะใน
สถานที่เปิดหรือการเดินขบวนในเวลากลางคืนก่อนพระอาทิตย์ขึ้นหรือภายหลัง
พระอาทิตย์ตกโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจตามเงื่อนไขที่
กำหนดในมาตรา 10 หรือ (ค) ข้อห้ามเกี่ยวกับสถานที่ กล่าวคือ ได้มีการจัดการชุมนุม
สาธารณะหรือเดินขบวนใกล้กับสถานที่หวงห้าม กล่าวคือภายในรัศมี 100 เมตรโดยรอบ
สถานที่เหล่านั้น (มาตรา 11) ซึ่งจะกล่าวต่อไป

การสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามข้อนี้จะต้อง
กระทำภายใน 48 ชั่วโมงนับจากเวลาที่ได้รับหนังสือแจ้งและรายงานการจัดการชุมนุม
หรือเดินขบวน เว้นแต่คำสั่งห้ามนั้นออกโดยเหตุผลที่ระบุในข้อ (ก) ข้างต้น เจ้าหน้าที่
ตำรวจผู้มีเขตอำนาจจะออกภายหลังจาก 48 ชั่วโมงก็ได้ แต่ให้กระทำโดยเร็ว

(2) เมื่อผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนไม่ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม
สาระสำคัญในรายงานการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนให้ถูกต้องสมบูรณ์
เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจได้มีหนังสือแจ้งแล้ว

(3) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจเห็นว่าการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนกระทำบนถนนสายหลักของเมืองหลวงหรือเมืองสำคัญของประเทศตามที่ประธานาธิบดีมีกฎหมายประกาศกำหนด ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจจะพิจารณากำหนดเงื่อนไขควบคุมกำกับการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนเป็นพิเศษแทนการออกคำสั่ง ห้ามการชุมนุมหรือเดินขบวนก็ได้ หากเห็นว่าจำเป็นและเพียงพอเพื่อให้การจราจรบนถนนสายหลักดำเนินไปได้

(4) เมื่อมีการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนในสถานที่และในวันเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมากกว่าหนึ่งกลุ่ม โดยจุดมุ่งหมายของการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนของผู้จัดการชุมนุมหลายกลุ่มนั้นขัดแย้งกัน และมีเหตุที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจเชื่อได้ว่าจะมีการแทรกแซงรบกวนการชุมนุมหรือเดินขบวนระหว่างกัน กรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจจะมีคำสั่ง ห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนที่ได้แจ้งที่หลัง

(5) เมื่อมีคำร้องขอจากผู้อยู่อาศัยหรือจากหน่วยงานจัดทำบริการสาธารณะบางแห่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ ให้จัดมาตรการคุ้มครองป้องกันสถานที่อยู่อาศัยหรือหน่วยงานบริการสาธารณะเหล่านั้นในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจอาจออกคำสั่ง ห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนเสียทีเดียว หรือเพียงแต่กำหนดเงื่อนไขพิเศษบางประการให้ผู้จัดการชุมนุมฯ หรือผู้นำการชุมนุมฯ ปฏิบัติก็ได้

ก. เมื่อพื้นที่ที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามที่ระบุในรายงานของผู้จัดการชุมนุมฯ เป็นเขตย่านที่พักอาศัยของประชาชนหรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน และต่อว่าการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพย์สินหรืออุปกรณ์สาธารณูปโภคต่าง ๆ หรือมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อความเป็นอยู่ส่วนบุคคลของผู้อยู่อาศัยในย่านนั้น

ข. เมื่อพื้นที่ที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามที่ระบุในรายงานของผู้จัดการชุมนุมฯ เป็นเขตย่านสถานศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต่อว่าการจัดการชุมนุมฯ ในย่านดังกล่าวก่อผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน

ค. เมื่อพื้นที่ที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามที่ระบุในรายงานของผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนใกล้เคียงกับเขตทหาร เช่น ที่ตั้งกองกำลังคลังสรรพาวุธ ฯลฯ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ของรัฐบัญญัติการคุ้มครองที่ตั้งทางทหาร และถือว่าจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนในเขตดังกล่าวก่ออันตรายต่อที่ตั้งทางทหารหรือก่อผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการเคลื่อนกำลังหรือปฏิบัติการทางทหาร

คำสั่งห้าม หรือคำสั่งกำหนดเงื่อนไขพิเศษดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือพร้อมทั้ง แสดงเหตุผลที่ห้ามจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน หรือความจำเป็นที่ต้องกำหนดเงื่อนไขประกอบการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน ส่งให้ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนทราบ

การอุทธรณ์คำสั่ง ห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน ในกรณีที่มีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจได้ออกและแจ้งไปยังผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนตามมาตรา 8 นั้น ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนอาจอุทธรณ์ต่อไปได้โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจขึ้นไปชั้นหนึ่งในระยะเวลา 10 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งเป็นหนังสือ

เมื่อได้รับหนังสืออุทธรณ์แล้ว ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องออกใบรับระบุวันเวลาที่รับเรื่องให้แก่ผู้อุทธรณ์เป็นหลักฐาน และต้องวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง หากผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ไม่ได้มีคำวินิจฉัยเป็นหนังสือแจ้งถึงผู้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว รัฐบัญญัติฯ มาตรา 9 (2) กำหนดให้คำสั่ง ห้ามการชุมนุมเป็นอันไม่มีผลใช้บังคับมาตั้งแต่นั้น ในกรณีที่ผู้วินิจฉัยอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคำสั่ง ห้ามการชุมนุมและเดินขบวนไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลบังคับใช้ ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวน ย่อมสามารถจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนได้ตามรูปแบบ วิธีการรายละเอียด และวันเวลาที่แจ้งไว้ในรายงานการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนฉบับแรก แต่ถ้าวินิจฉัยที่กำหนดไว้นั้นต้องล่วงเลยไปเนื่องจากคำสั่ง ห้ามการชุมนุมฯ ผู้จัดการชุมนุมฯ สามารถกำหนดวันและเวลาการจัดการชุมนุมหรือเดินขบวนขึ้นใหม่ได้ภายใต้รูปแบบวิธีการรายละเอียดการจัดการชุมนุมสาธารณะ

หรือเดินขบวนที่ได้แจ้งไว้ในรายงานฉบับแรก โดยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก่อนเริ่มการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวน

อย่างไรก็ดี เมื่อกฎหมายฉบับนี้ได้มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถออกคำสั่ง ห้ามการชุมนุมในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวน หรือกำหนดเงื่อนไขควบคุมกำกับการชุมนุมฯ ตามความเหมาะสมได้ แต่เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจได้โดยพลการหรือโดยอำเภอใจจนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร รัฐบัญญัติฉบับนี้จึงจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการชุมนุมและเดินขบวน (Advisory Committee on Assemblies or Demonstrations) ประจำสำนักงานตำรวจระดับต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่หัวหน้าสำนักงานตำรวจแต่ละแห่งเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การออกคำสั่ง ห้าม คำสั่ง จำกัดการชุมนุมฯ โดยการกำหนดเงื่อนไขควบคุมกำกับการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนเป็นพิเศษ ตามมาตรา 8

(2) การวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่ง ห้ามชุมนุมหรือเดินขบวน ตามมาตรา 9 (2)

(3) ควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะในสถานที่เปิดหรือการเดินขบวนในเขตอำนาจของตนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(4) การปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับการชุมนุมและการเดินขบวน

คณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการชุมนุมและเดินขบวนมีไม่เกิน 7 คน ประกอบด้วยประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 6 คน ซึ่งได้รับเลือกและแต่งตั้งจากหัวหน้าสำนักงานตำรวจของแต่ละพื้นที่ โดยให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญและความเป็นกลาง จากบุคคลดังต่อไปนี้ คือ นักกฎหมาย อาจารย์ในสถานศึกษา ตัวแทนจากองค์กรภาคประชาชน และตัวแทนประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่หรือภูมิภาคที่อยู่ในเขตอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งนั้น

5.3.3 บทกำหนดโทษ

บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 3 (1) หรือ (2) จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท²⁹

บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 5 (1) หรือมาตรา 6 (1) ที่มีให้การจัดการชุมนุมในสถานที่เปิดหรือเดินขบวนตามมาตรา 8 ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท³⁰

บุคคลใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 5(2) ที่ห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่มุ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัว หรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรง ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท³¹

บุคคลใดเข้าร่วมการชุมนุมหรือเดินขบวนซึ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติ มาตรา 5 (1) ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษจลาจล หรือฝ่าฝืนหรือทำลายข้อกำหนดในรายงานการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะ และเดินขบวน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท

²⁹มาตรา 22 (1) บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 3 (1) หรือ (2) จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท (Won) แต่ถ้าหากผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติในมาตรา 3 (1) หรือ (2) เป็นบุคคลในกองทัพ อัยการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

³⁰มาตรา 22 (2) บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 5 (1) หรือมาตรา 6 (1) หรือบุคคลใดฝ่าฝืนคำสั่ง ห้ามของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีเขตอำนาจที่มีให้จัดการชุมนุมในสถานที่เปิดหรือเดินขบวนตามมาตรา 8 ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท

³¹มาตรา 22 (3) บุคคลใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 5 (2) ที่ห้ามการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่มุ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐโดยตรง หรือมาตรา 16 (4) ที่ห้ามการชุมนุมหรือเดินขบวนซึ่งมีการใช้หรือยินยอมให้ใช้อาวุธ มีลักษณะส่งเสริมให้มีการใช้ความรุนแรง ต้องได้รับโทษกักขังหรือปรับโทษ

บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 10 ที่ห้ามจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนในเวลากลางคืน³² ต้องได้รับโทษหนักเบาตามฐานะหน้าที่ของผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้

- 1) ผู้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท
- 2) ผู้ประสานการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ
- 3) ผู้เข้าร่วมการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน โดยรู้ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นการต้องห้ามนั้น ต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ³³

บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ³⁴

- (1) ฝ่าฝืนคำสั่ง ห้ามของผู้จัดการชุมนุมฯ หรือผู้ประสานการชุมนุม ที่มีให้บุคคลนั้นเข้าร่วมการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน ตามมาตรา 4
- (2) จัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนโดยเสนอรายงานการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนตามมาตรา 6 (1) เป็นเท็จ

³²มาตรา 22 (4) บุคคลใดเข้าร่วมการชุมนุมหรือเดินขบวนซึ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติมาตรา 5 (1) โดยรู้ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นการต้องห้ามนั้น ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ

³³มาตรา 23 บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 10 ที่ห้ามจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนในเวลากลางคืน หรือมาตรา 11 ที่ห้ามการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนในบริเวณสถานที่หวงห้าม หรือกระทำการฝ่าฝืนคำสั่ง ห้ามจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนตามมาตรา 12 ต้องได้รับโทษหนักเบาตามฐานะหน้าที่ของผู้กระทำความผิด

³⁴มาตรา 24 บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือได้รับโทษกักขังหรือปรับลดโทษ

(3) โดยจงใจไม่คำนึงถึงคำเตือนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ บุกรุกเข้าไปในเขตตำรวจ (Police Lines) ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำเครื่องหมายไว้ตามมาตรา 13 ในเวลาที่มีผลสำคัญ (เช่นเวลากลางคืนหรือเวลาที่ปลอดภัย) โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือทำลาย ซ่อนเร้น เคลื่อนย้าย หรือกำจัดให้สิ้นไปหรือทำให้ไร้ประโยชน์ด้วยวิธีการใด ๆ ซึ่งสัญลักษณ์แสดงเขตตำรวจ

(4) ฝ่าฝืนคำสั่ง ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรา 14 (2) ที่ให้ลดระดับเสียงหรือการใช้เครื่องเสียงเป็นการชั่วคราว หรือปฏิเสธหรือขัดขวางการใช้มาตรการบังคับที่จำเป็นที่สั่ง ภายใต้มาตราดังกล่าว

(5) กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของมาตรา 16 (5) ที่ห้ามกระจายเสียงการชุมนุมในสถานที่ปิดออกไปภายนอกเพื่อเรียกร้องความสนใจให้คนภายนอกเข้าร่วมการชุมนุม หรือมาตรา 17 (2) และมาตรา 18 (2) ที่ห้ามผู้ประสานการชุมนุม รวมทั้งผู้เข้าร่วมการชุมนุมหรือเดินขบวนใช้หรือยินยอมให้ใช้อาวุธ หรือมีลักษณะส่งเสริมให้มีการใช้ความรุนแรงหรืออาจก่อการจลาจล หรือกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 20 (2) ที่กำหนดให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนต้องสลายการชุมนุมและออกจากที่ชุมนุมฯ โดยทันทีเมื่อได้รับคำสั่ง ให้สลายการชุมนุมฯ

รัฐบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้แทนตามกฎหมายของนิติบุคคลหรือองค์การดังกล่าวมีสิทธิหน้าที่เสมือนผู้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน และต้องรับโทษอาญาในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ในฐานะผู้จัดการชุมนุม³⁵

³⁵มาตรา 25 เป็นบทกำหนดโทษอาญาสำหรับผู้แทนนิติบุคคลหรือองค์การที่รับผิดชอบจัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวนขึ้น (Application of Penal Provisions to Representative of Organization) ซึ่งรัฐบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้แทนตามกฎหมายของนิติบุคคลหรือองค์การดังกล่าวมีสิทธิหน้าที่เสมือนผู้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะและเดินขบวน และต้องรับโทษอาญาในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ในฐานะผู้จัดการชุมนุมฯ

5.4 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศเยอรมัน

ในระบบกฎหมายเยอรมันได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมดังกล่าวไว้ในกฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz--GG) มาตรา 8 โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่าชาวเยอรมันมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหรือได้รับอนุญาต โดยสงบและปราศจากอาวุธ วรรคสองบัญญัติว่าสำหรับการชุมนุมในสถานที่โล่ง สิทธิในการชุมนุมดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยฐานของกฎหมาย

5.4.1 หลักเกณฑ์ของการชุมนุมในที่สาธารณะและข้อจำกัดของการชุมนุม

ประเด็นว่าการชุมนุมจะต้องมีการแจ้งการชุมนุมหรือไม่นั้น ตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง GG³⁶ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการชุมนุมไม่ว่าการชุมนุมประเภทใดก็ตาม ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแจ้งหรือต้องได้รับอนุญาตก่อน

แต่อย่างไรก็ตามในมาตรา 14 วรรคหนึ่ง VersG³⁷ ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลใดที่จะเป็นผู้จัดหรือผู้นำการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งหรือการเดินขบวน จะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอย่างช้าที่สุด 48 ชั่วโมงก่อนที่จะมีการประกาศการชุมนุมหรือการเดินขบวน การแจ้งดังกล่าวจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับเวลา สถานที่ ประเด็น และผู้นำในการชุมนุมไว้ด้วย รูปแบบในการแจ้งนั้นสามารถทำได้ทั้งกรณีโดยวาจาหรือโดยลายลักษณ์อักษร โดยผ่านโทรศัพท์ โทรสาร หรือโดยอีเมล การฝ่าฝืนไม่แจ้งการชุมนุมตามมาตราดังกล่าวนี้ ส่งผลให้การชุมนุมเป็นการชุมนุมที่ไม่มี การแจ้งการชุมนุมซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสามารถสลายการชุมนุมดังกล่าวได้ (มาตรา 15

³⁶กฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz--GG), มาตรา 8 กำหนดรับรองเสรีภาพในการชุมนุมเอาไว้ดังนี้

ชาวเยอรมันมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหรือได้รับอนุญาต โดยสงบและปราศจากอาวุธ

สำหรับการชุมนุมในสถานที่โล่งสิทธิในการชุมนุมดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายหรือโดยฐานของกฎหมาย

³⁷รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวน (Gesetz über Versammlungen und Aufzüge (Versammlungsgesetz-VersG))

วรรคสาม VersG) และผู้จัดหรือผู้นำในการดำเนินการชุมนุมโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า นั้นอาจได้รับโทษตามมาตรา 26 ข้อสอง VersG ได้ ทั้งนี้การแจ้งการชุมนุมดังกล่าว นั้นไม่ใช่การยื่นคำร้องเพื่อขอคำอนุญาตเพื่อให้มีการชุมนุมแต่อย่างใด เพราะการชุมนุม ไม่จำเป็นต้องมีการอนุญาต สำหรับกรณีของการชุมนุมในสถานที่มิดชิดนั้น ไม่ตกอยู่ ภายใต้อำนาจในการแจ้งการชุมนุม

ตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง VersG เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสามารถกำหนด เงื่อนไขในการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวนได้ สำหรับการชุมนุม สาธารณะในสถานที่มิดชิดนั้น VersG ไม่ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่สามารถกำหนด เงื่อนไขในการชุมนุมเอาไว้ เช่น เจ้าหน้าที่สามารถกำหนดเงื่อนไขในส่วน of เส้นทาง ในการเดินขบวนได้เพื่อป้องกันการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้เดินขบวนสองกลุ่ม แต่ทั้งนี้ การเลือกสถานที่ชุมนุมนั้นต้องพิจารณาสาระของการชุมนุมหรือการเดินขบวน ประกอบด้วย

เงื่อนไขในการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่จะออกได้ตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง VersG นั้นต้องเป็นกรณีที่มีขึ้นเพื่อให้การชุมนุมหรือการเดินขบวนดังกล่าว ไม่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยสาธารณะ และในมาตรา 15 วรรคสอง VersG กำหนดให้สามารถห้ามหรือกำหนดเงื่อนไข ในการชุมนุมหรือการเดินขบวนในบริเวณที่เป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึกถึงเหยื่อของลัทธิ- ชาตินิยมนาซีได้หากการชุมนุมหรือเดินขบวนนั้นเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของเหยื่อดังกล่าว นอกจากนี้ในตามบทบัญญัติของ VersG ในหลายมาตราก็ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้โดย กฎหมาย อันได้แก่ การห้ามพกพาอาวุธตามมาตรา 2 วรรคสาม VersG การห้ามสวม เครื่องแบบตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง VersG การห้ามมีสิ่งป้องกันตามมาตรา 17a วรรคหนึ่ง VersG และการห้ามคลุมหน้าตามมาตรา 17a วรรคสอง VersG การกำหนดเงื่อนไข ในการชุมนุมเริ่มที่มีการแจ้งการชุมนุมต่อเจ้าหน้าที่และในการพิจารณาออกเงื่อนไข ดังกล่าวนั้น ต้องมีการรับฟังข้อมูลจากผู้จัดการชุมนุมก่อนที่จะมีการออกเงื่อนไข ในการชุมนุม นอกจากนี้แล้วบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ ก็รวมอยู่ในกรณีนี้ด้วย เช่น เงื่อนไขในการห้ามไม่ให้มีการการปลุกกระดมให้มีการเกลียดชัง การดูหมิ่น การหมิ่น- ประมาท ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น นอกจากนี้การกำหนดเงื่อนไข

ในการชุมนุมยังเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพของผู้จัดการชุมนุม ผู้นำการชุมนุม หรือผู้เข้าร่วมการชุมนุม กับสิทธิของบุคคลอื่น เช่น การใช้ทางสาธารณะของทั้งสองฝ่าย เป็นต้น เจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย VersG ไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนดำเนินการกับการชุมนุมได้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวที่เห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นโดยตรงต่อความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะที่นั่นจะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย VersG เพื่อที่จะได้ดำเนินการออกเงื่อนไขในการชุมนุมต่อไป เงื่อนไขในการชุมนุมนั้นจะมีไปถึงผู้จัดการชุมนุม และผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่เงื่อนไขในการชุมนุมดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป ในการพิจารณาออกเงื่อนไขในการชุมนุมนั้นจะต้องไม่ขัดกับหลักความได้สัดส่วน ทั้งนี้เงื่อนไขนั้นจะต้องไม่กระทบกับแก่นหรือสาระสำคัญของการชุมนุม

นอกจากนั้นการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมนั้นจะต้องไม่เป็นเงื่อนไขที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ เช่น การกำหนดให้ผู้นำการชุมนุมดำเนินการสลายการชุมนุมภายหลังมีการยุติการชุมนุมแล้ว ซึ่งกรณีนี้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น เงื่อนไขในการชุมนุมจะต้องเป็นเงื่อนไขที่มีความชัดเจน และการใช้ดุลพินิจในการออกเงื่อนไขในการชุมนุมของเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องกระทำโดยการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมอบอำนาจให้ด้วย

เงื่อนไขที่ไม่อาจจะกำหนดได้นั้น เช่น การสั่งห้ามใช้เครื่องขยายเสียง โทรโฆ่ง เนื่องจากเครื่องมือเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้นำการชุมนุมและผู้เข้าร่วมการชุมนุมเพื่อให้การชุมนุมดำเนินไปโดยเรียบร้อย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่จะสื่อหรือแสดงความเห็นของการชุมนุมไปสู่ภายนอก แต่อย่างไรก็ตามหากมีเหตุที่จะให้มีการระงับการใช้เครื่องเสียงดังกล่าวได้ก็สามารถทำได้เช่น หากการเดินทางจะต้องเดินผ่านโรงพยาบาลก็สามารถกำหนดเงื่อนไขห้ามใช้เครื่องขยายเสียงในช่วงระยะทางที่ผ่านโรงพยาบาล โดยห้ามใช้เครื่องขยายเสียงในระยะทางหนึ่งร้อยเมตรก่อนถึงบริเวณโรงพยาบาล และหนึ่งร้อยเมตรหลังจากพ้นบริเวณโรงพยาบาลก็สามารถทำได้

ส่วนการห้ามการชุมนุมนั้น หมายถึงการสั่งห้ามที่มีผลให้การชุมนุมนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยการห้ามการชุมนุมนั้นเป็นการห้ามการชุมนุมทั้งหมด ตามมาตรา 15 วรรคแรก VersG สำหรับกรณีของการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่ง และมาตรา 5 VersG ในกรณีการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิด ซึ่งพิจารณาได้ตามลำดับดังนี้

การห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิด มาตรา 5 VersG กำหนดว่าการห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิดนั้นจะสามารถกระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1) ผู้จัดการชุมนุมเป็นผู้ที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 วรรคสอง ข้อหนึ่ง ถึงข้อสี่ VersG ซึ่งได้แก่ผู้ที่ใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยไม่ชอบ (ต่อต้านหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย) หรือผู้ที่ดำเนินการชุมนุมหรือเข้าร่วมการชุมนุมที่สนับสนุนเป้าหมายของพรรคการเมือง หรือส่วนหนึ่งขององค์กรของพรรคการเมือง หรือองค์กรที่ตั้งมาทดแทนพรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งห้าม พรรคการเมืองที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งห้าม หรือ สมาคมที่ถูกคำสั่งห้าม

2) ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้นำการชุมนุมยินยอมหรือปล่อยให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีการพกพาอาวุธหรือวัตถุที่กำหนดไว้ในมาตรา 2 วรรคสาม VersG อันได้แก่วัตถุที่โดยสภาพแล้วสามารถทำให้คนบาดเจ็บหรือทำให้ทรัพย์สินเสียหายได้

3) มีข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าผู้จัดการชุมนุม หรือผู้ที่เป็นสมาชิกของผู้จัดการชุมนุมมีความประสงค์ที่จะให้การดำเนินการชุมนุมเป็นไปโดยใช้กำลังหรือต่อต้านการกระทำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่

4) มีข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ว่าผู้จัดการชุมนุม หรือผู้ที่เป็นสมาชิกของผู้จัดการชุมนุมมีแนวความคิด หรือแสดงออกให้เห็นได้ว่าการยอมให้มีการกระทำ ความผิดกฎหมาย

การห้ามการชุมนุมในกรณีตามมาตรา 5 VersG นี้ตกอยู่ในเงื่อนไขที่จำกัด การห้ามการชุมนุมในสถานที่มิดชิดโดยอาศัยเหตุว่าเพื่อป้องกันความสงบเรียบร้อยสาธารณะนั้นด้วยเหตุผลตามรัฐธรรมนูญนั้นไม่สามารถกระทำได้

การห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งตามมาตรา 15 วรรคแรก VersG โดยมาตรการในการห้ามการชุมนุมนั้นถือเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้ และจะต้องนำมาใช้ในกรณีที่มีอันตรายที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะ โดยอันตรายที่จะเกิดขึ้นนั้นต้องเป็นอันตรายที่ร้ายแรงด้วย และนอกจากนี้การห้ามการชุมนุมก็อาจเป็นมาตรการที่จะคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายที่มีความเท่าเทียมกับเสรีภาพในการชุมนุม หากมาตรการอื่น ๆ ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ ซึ่งกรณีดังกล่าวใช้กับการพิจารณาเพื่อที่จะให้มีการสลายการชุมนุมตาม มาตรา 15 วรรคสอง VersG ด้วย ทั้งนี้ จะในการดำเนินการใช้มาตรการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องคำนึงว่าการที่ผู้เข้าร่วมชุมนุมบางรายก่อความไม่สงบเรียบร้อยนั้น ไม่เป็นเหตุให้ห้ามการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมได้และหากมีการห้ามการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมในกรณีดังกล่าวนั้น โดยหลักแล้วถือว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ได้สัดส่วน อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับความมั่นคง-ปลอดภัยสาธารณะนั้นก็ป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา การใช้เครื่องหมายขององค์กรที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ การกล่าวข้อความทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและสัญลักษณ์ของรัฐ การปลุกระดมฝูงชน เป็นต้น และด้วยฐานะของเสรีภาพในการชุมนุมทำให้การห้ามการชุมนุมหรือการสลายการชุมนุมโดยอาศัยเหตุว่าการชุมนุมนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยสาธารณะนั้นจะทำได้ ทั้งนี้แม้ว่าในมาตรา 15 วรรคแรก VersG จะไม่ได้กำหนดห้ามการห้ามชุมนุมเป็นการทั่วไปในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งไว้ก็ตาม แต่การห้ามการชุมนุมลักษณะดังกล่าวโดยหลักแล้วจะกระทำไม่ได้ ทั้งนี้ในการใช้ดุลพินิจห้ามการชุมนุมของเจ้าหน้าที่นั้นต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนอีกด้วย

ข้อจำกัดอื่น ๆ อันถือเป็นข้อห้ามตามที่กำหนดไว้ใน VersG ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้ การห้ามการรบกวนการชุมนุมตามมาตรา 2 วรรคสอง VersG ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีของการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนนั้นผู้เข้าร่วมการชุมนุมและบุคคลอื่นใดต้องไม่กระทำการอันเป็นการรบกวนอันมีเป้าหมายเพื่อขัดขวางการชุมนุมหรือการเดินขบวนที่กระทำโดยชอบนั้น ตัวอย่างที่ถือว่าการรบกวนการชุมนุมเช่น การตะโกนขัดขวางผู้ปราศรัย การบีบแตรรบกวน การใช้โทรโข่ง การร้องเพลง การแสดงป้ายที่มีเนื้อหาอันเป็นการดูหมิ่น การขว้างปาดอกไม้ไฟ การขว้างปาไข่ หรือ ผลไม้เน่า

การนั่งขวาง เป็นต้น การห้ามพกพาอาวุธตามมาตรา 2 วรรคสาม VersG กำหนดห้ามไม่ให้มีการพกพาอาวุธในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน อาวุธในที่นี้หมายถึงทั้งอาวุธในความหมายในทางเทคนิคและในทางไม่ใช่เทคนิค (วัตถุประสงค์ในการใช้) เช่น อาวุธปืน กระบอง สนับมือ มีด ดาวกระจาย แก๊สน้ำตากระป๋อง โซ่ ขาโต๊ะ พลับเหือกเบียร์ ร่ม ก้อนหิน ประแจ คีม มีดโกน สุนัขที่ใช้ในการต่อสู้ เป็นต้น การห้ามพกพาอาวุธที่ใช้ในการป้องกันทั้งนี้ตามมาตรา 17a วรรคหนึ่ง VersG ในการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวนนั้นห้ามไม่ให้มีการพกพาอาวุธที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันตัวผู้ชุมนุมเช่น โล่ เครื่องป้องกัน เสื้อเกราะ ถุงมือที่ไม่สามารถแทงทะลุได้ หมวกเหล็ก หมวกนิรภัยของตำรวจ หน้ากาก แว่นตาป้องกันแก๊สน้ำตา เครื่องป้องกันสำหรับใช้ในกีฬาประเภทต่อสู้ หมวกกันน็อก หมวกนิรภัยที่ใช้ในอุตสาหกรรม สนับแข้งของนักฟุตบอล ชุดเครื่องแต่งกายที่ทำด้วยหนัง เป็นต้น การห้ามใช้เครื่องแบบตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง VersG กำหนดห้ามสวมเครื่องแบบหรือส่วนหนึ่งของเครื่องแบบในการชุมนุมที่แสดงถึงความเชื่อทางการเมือง การห้ามการคลุมหน้าในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนตามมาตรา 17a วรรคสอง VersG ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการยืนยันตัวบุคคลในการชุมนุม เป็นต้น

5.4.2 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระหว่างที่มีการชุมนุม

มาตรา 12 VersG ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีของการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิดกำหนดถึงกรณีที่จะมีการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปในการชุมนุมว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวจะต้องแสดงตนให้ผู้นำการชุมนุมเห็นได้อย่างชัดเจน และต้องมีการจัดที่ไว้เป็นการเฉพาะให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

ด้วยเหตุที่ว่า การชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิดดังกล่าวเป็นการชุมนุมที่ไม่ต้องมีการแจ้งการชุมนุม และไม่มีการติดต่อระหว่างผู้จัดการชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย VersG หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการล่วงหน้าก่อนการชุมนุม ดังนั้นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการดำเนินการชุมนุมดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นไปได้โดยยาก ดังนั้นมาตรการในการส่งเจ้าหน้าที่ในกรณีตามมาตรา 12 VersG ก็เพื่อให้มีการสังเกตการณ์สถานการณ์ในสถานที่ชุมนุม และดำเนินการใด ๆ ตามสมควรต่อสถานการณ์นั้น ๆ ได้ และสามารถใช้เป็นมาตรการในการปราบผู้ที่จะ

ก่อนในการชุมนุมอีกด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกส่งไปนั้นสามารถเรียกร้องให้มีการแจ้งจำนวนผู้ดูแลความเรียบร้อยในการชุมนุมได้และหากมีจำนวนที่มากเกินไปก็สามารถจำกัดหรือลดจำนวนได้

สำหรับกรณีของการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งนั้นมาตรา 18 วรรคหนึ่ง VersG กำหนดให้นำมาตรการตามมาตรา 12 VersG ดังกล่าวมาใช้กับการชุมนุมในกรณีนี้ด้วย เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจคือมีอันตรายที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามมาตรการตามมาตรา 12 VersG ดังกล่าวไม่อาจนำมาใช้กับการเดินขบวนได้เนื่องจากมีเงื่อนไขที่ไม่เข้ากับลักษณะของการเดินขบวน แต่ทั้งนี้ตามมาตรา 19 วรรคสี่ VersG ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ดูแลการเดินขบวนและสามารถถูกส่งไปดูแลการเดินขบวนไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

นอกจากนี้ ตามมาตรา 11 วรรคสอง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง VersG กำหนดให้ผู้นำการชุมนุมมีคำสั่งให้ผู้ร่วมการชุมนุมบางรายหรือบางกลุ่ม ออกจากการชุมนุมได้และการสั่งดังกล่าวมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการชุมนุมนั้นสิ้นสุดลง และผู้ที่ถูกให้ออกจากการชุมนุมดังกล่าวจะต้องออกจากการชุมนุมโดยทันที เหตุที่จะมีการสั่งให้ออกจากการชุมนุม คือการที่ผู้ร่วมการชุมนุมก่อวินาศกรรมหรือรบกวนการชุมนุมที่ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ เป็นต้น

กรณีของการชุมนุมและการเดินขบวนสาธารณะในสถานที่โล่งนั้นมีลักษณะพิเศษในการที่ผู้นำการชุมนุมสั่งให้ผู้ร่วมการชุมนุมออกจากการชุมนุมแล้วนั้น กฎหมายมาตรา 18 วรรคสาม และมาตรา 19 วรรคสี่ VersG กำหนดเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมออกจากการชุมนุมได้ เนื่องจากการสั่งให้บุคคลออกจากที่บริเวณการชุมนุมอันเป็นที่สาธารณะได้นั้นจำต้องอาศัยอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากมีการสั่งให้ออกจากการชุมนุมโดยมีการสั่งห้ามเข้าบริเวณที่กำหนดแล้วผู้ที่ได้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถควบคุมตัวบุคคลนั้นและกักตัวไว้ได้ มาตรการที่ให้ผู้ร่วมการชุมนุมออกจากการชุมนุมนั้นถือเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น

ในการเดินทางเข้าร่วมการชุมนุมนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายตำรวจดำเนินการเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น การกำหนด

เงื่อนไขให้มีการรายงานตัวทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้พวกหัวรุนแรงเดินทางเข้าร่วม การชุมนุมได้ โดยการกำหนดให้มีการเข้ารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ของตน ตามเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ต้องปรากฏชัดแจ้งว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมดังกล่าวเป็นผู้ที่จะใช้ ความรุนแรงหรือใช้กำลังในการชุมนุม เพียงแค่ผู้ชุมนุมนั้นอยู่ในกลุ่มของพวกที่ใช้กำลัง หรือเคยมีการใช้กำลังในการชุมนุมมาก่อนนั้นยังไม่เพียงพอที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้ มาตรการดังกล่าวได้ นอกจากนี้เพื่อเป็นการป้องกันการพกพาอาวุธเข้าร่วมในการชุมนุม ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามตาม VersG เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถดำเนินการโดยใช้มาตรการ ควบคุมต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบข้อมูลระบุตัวบุคคล การตรวจค้น การอายัด ทั้งนี้ตามกฎหมายตำรวจ ทั้งนี้จะต้องเป็นกรณีที่มีอันตรายที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นแล้ว เท่านั้น ดังนั้นหากมีข้อสงสัยต่อผู้เข้าร่วมการชุมนุมทั้งหมดนั้นยังไม่ถือว่าเป็นอันตราย ที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวจะต้องดำเนินการโดยไม่เป็นการดำเนินการ เพื่อเป็นการข่มขู่หรือขัดขวางไม่ให้ผู้ชุมนุมเดินทางเข้าร่วมการชุมนุมได้แต่อย่างใด แต่ต้องเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ ตำรวจยังสามารถดำเนินการโดยใช้มาตรการกักตัวผู้ที่อันตรายต่อการชุมนุมและ ส่งตัวกลับภูมิลำเนาเป็นต้น

ในกรณีที่มีการสังสลายการชุมนุมสาธารณะในสถานที่มิดชิดนั้น จะเกิดขึ้นได้เฉพาะในกรณีที่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมฝ่าฝืนข้อกำหนดเกี่ยวกับความสงบ- เรียบร้อย และการห้ามพกพาอาวุธ มาตรา 13 VersG กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดำเนินการสังสลายการชุมนุมได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1) ผู้นำการชุมนุมเป็นผู้ไม่มีสิทธิในการชุมนุมตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 1 วรรคสอง ข้อหนึ่ง ถึง ข้อสี่ VersG แม้ว่าในบทบัญญัติของกฎหมายจะกำหนด ไว้เฉพาะผู้นำการชุมนุมเท่านั้นก็ตามที แต่ในที่นี้หากผู้เข้าร่วมการชุมนุมเป็นสมาชิก ของพรรคการเมืองที่ถูกคำสั่งห้าม หรือผู้เข้าร่วมการชุมนุมสนับสนุนเป้าหมายของ พรรคการเมืองดังกล่าว หรือกรณีที่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับ ผู้นำการชุมนุมหรือเป็นสมาชิกของผู้นำการชุมนุม การชุมนุมนั้นก็สามารถถูกสังสลาย การชุมนุมได้

2) การชุมนุมนั้นดำเนินไปโดยมีการใช้กำลังหรือมีการต่อต้าน การบังคับการของเจ้าหน้าที่ (มีการชุมนุมที่ไม่สงบ) หรือการชุมนุมก่อให้เกิดอันตรายโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพ ของผู้เข้าร่วมการชุมนุม เห็นได้ว่าเหตุในการสังสลายการชุมนุมในที่นี้ต้องเกิดขึ้นจากตัวการชุมนุมนั่นเอง ความไม่สงบที่เกิดจากภายนอกนั้นไม่อาจใช้เป็นเหตุในการสังสลายการชุมนุมในกรณีนี้ได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ที่จะต้องป้องกันการรบกวนจากภายนอกดังกล่าว

3) ผู้นำการชุมนุมไม่ดำเนินการสั่งให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่พกพาอาวุธเข้ามาในการชุมนุมออกจากการชุมนุมโดยทันที หากกรณีที่ผู้นำการชุมนุมเห็นว่าผู้เข้าร่วมการชุมนุมพกพาอาวุธจะต้องดำเนินการสั่งให้ออกจากการชุมนุม และออกไปจากบริเวณที่ชุมนุม และต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบเพื่อขอการสนับสนุนหากผู้นั้นขัดขืนไม่ยอมออกจากการชุมนุม ผู้นำการชุมนุมไม่มีสิทธิที่จะใช้อำนาจบังคับด้วยตนเองให้ผู้พกพาอาวุธเข้ามาในการชุมนุมนั้นออกจากการชุมนุมได้

4) การชุมนุมนั้นขัดกฎหมายอาญาที่มีสาระสำคัญเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงหรือความผิดอาญาแผ่นดิน หรือกรณีที่การชุมนุมนั้นมีการเรียกร้องหรือจูงใจให้มีการกระทำความผิดดังกล่าว และผู้นำการชุมนุมไม่ดำเนินการโดยไม่ชักช้าเพื่อห้ามการเรียกร้องหรือจูงใจดังกล่าว

หากปรากฏเหตุในการสังสลายการชุมนุมดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพิจารณาดำเนินการสังสลายการชุมนุมโดยคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน ซึ่งมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ประโยคที่สอง VersG ก็ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการดำเนินการสังสลายการชุมนุมนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมาตรการในการเข้าไปแทรกแซงอื่น ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการได้แล้ว กรณีการสังสลายการชุมนุมจะไม่มีปัญหาใดเลยหากว่าทั้งการชุมนุมดำเนินการไปโดยไม่สงบเพราะเท่ากับว่าผู้เข้าร่วมการชุมนุมทั้งหมดนั้นไม่อาจอ้างความคุ้มกันจากเสรีภาพในการชุมนุมตามมาตรา 8 GG แต่สิทธิดังกล่าวของผู้เข้าร่วมการชุมนุมจะต้องรักษาไว้หากว่าความไม่สงบนั้นเกิดขึ้นจากบุคคลคนเดียวหรือส่วนน้อยของการชุมนุม หากมีการประกาศสลายการชุมนุมแล้วนั้นผู้เข้าร่วมการชุมนุมมีหน้าที่ที่จะต้องออกจากบริเวณสถานที่ในการชุมนุมในทันที คำสังสลายการชุมนุมนั้นโดยหลักแล้วจะดำเนินการโดยคำสั่งทางปกครองโดยวาจา

ส่วนการสั่งสลายการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งนั้นต้องเป็นกรณีที่มีอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะหรือความสงบเรียบร้อยสาธารณะ ทั้งนี้ในการตีความว่ามีเหตุที่จะทำให้มีการสั่งสลายการชุมนุมหรือไม่นั้นจะต้องตีความภายใต้เงื่อนไขอย่างแคบ เพียงการไม่ได้แจ้งการชุมนุม หรือการไม่ให้ข้อมูล หรือการกระทำที่ขัดต่อเงื่อนไขในการชุมนุมเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่ถือว่าเป็นอันตรายโดยตรงที่จะเป็นเหตุให้มีการสั่งสลายการชุมนุมได้ การสั่งสลายการชุมนุมโดยอ้างเหตุดังกล่าวเพียงอย่างเดียวนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความได้สัดส่วนและขัดรัฐธรรมนูญเพราะเสรีภาพในการชุมนุมมีฐานะสูงกว่าเหตุดังกล่าว ทั้งนี้หากมีการสั่งสลายการชุมนุมคำสั่งนั้นมีผลต่อทั้งผู้นำการชุมนุมและผู้ร่วมชุมนุม

การสั่งสลายการชุมนุมนั้นมิได้ผลทำให้การชุมนุมที่เกิดขึ้นแล้วสิ้นสุดลง และกรณีก็ไม่ถือว่าการสั่งสลายการชุมนุมนี้เป็นการบังคับตามคำสั่งห้ามการชุมนุมแต่อย่างใด แต่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่แยกออกมาเฉพาะ เมื่อมีคำสั่งสลายการชุมนุมแล้วทำให้การเข้าร่วมตัวของผู้เข้าร่วมชุมนุมนั้นไม่ตกอยู่ภายใต้เสรีภาพในการชุมนุม และการชุมนุมนั้นกลายสภาพเป็นการรวมตัวของบุคคลซึ่งสามารถถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการโดยอาศัยฐานของกฎหมายตำรวจได้ มาตรา 15 VersG กำหนดเงื่อนไขในการสลายการชุมนุมไว้ ซึ่งในการใช้การตีความมาตราดังกล่าว จะต้องสอดคล้องกับเสรีภาพในการชุมนุมอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยการสลายการชุมนุมจะกระทำได้ในกรณีเพื่อคุ้มครองสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองซึ่งมีค่าเท่ากับเสรีภาพในการชุมนุมทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน และในกรณีที่เห็นได้ว่ามีอันตรายที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองที่จะนำมาชั่งน้ำหนักเทียบกับเสรีภาพในการชุมนุมนั้นได้แก่กรณีเช่น ชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สิน ความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะ เป็นต้น

ทั้งนี้ในการสั่งสลายการชุมนุมนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถมีคำสั่งห้ามเข้าบริเวณที่กำหนดไว้ด้วย และหากมีการฝ่าฝืนก็สามารถมีการบังคับโดยการจับกุมได้ สำหรับกรณีของการเดินขบวนนั้นไม่ปรากฏหน้าที่ที่จะต้องออกจากสถานที่ดังกล่าวเนื่องจากลักษณะของการเดินขบวนที่มีการเคลื่อนไหว หรือการหยุดการเดินขบวนเท่านั้น เมื่อมีการสั่งสลายการชุมนุมส่งผลให้การชุมนุมกลายเป็นเพียงการรวมตัวซึ่ง

ไม่ตกอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของเสรีภาพในการชุมนุมและกฎหมาย VersG แต่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายตำรวจซึ่งสามารถใช้มาตรการมีคำสั่งห้ามเข้าบริเวณที่กำหนดได้ แต่หากการชุมนุมสิ้นสุดลงโดยการประกาศยุติการชุมนุมโดยผู้นำการชุมนุมเองนั้นผู้ร่วมการชุมนุมก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องออกจากบริเวณที่ชุมนุมแต่อย่างใดเพราะหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย VersG ซึ่งยุติลงพร้อมกับการประกาศยุติการชุมนุมดังกล่าว แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้อำนาจของตนมีคำสั่งห้ามเข้าบริเวณที่กำหนดนั้นได้

5.4.3 บทกำหนดโทษ

การจงใจขัดขวางหรือรบกวนการชุมนุมหรือเดินขบวนที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดตามกฎหมาย มีโทษจำคุกสูงสุดถึง 3 ปี (มาตรา 21 VersG)

5.5 กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศอังกฤษ

การชุมนุม (Assembly) ตามกฎหมายอังกฤษวิวัฒนาการมาจากสิทธิของผู้แทนราษฎร ที่จะร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์ที่พระเจ้าจอห์นทรงยอมรับตามข้อ 61 ของกฎหมายบัตร (Magna Carta 1215) โดยเมื่อระบอบรัฐสภาเข้มแข็งและฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารในนามพระมหากษัตริย์ สิทธิร้องทุกข์นี้ได้พัฒนามาเป็นสิทธิของประชาชน (Commoner) ที่จะร้องทุกข์ต่อฝ่ายบริหาร เพื่อแก้ไขทุกข์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้แก่ตน ซึ่งการร้องทุกข์นี้จะกระทำโดยบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ และการทำได้ทั้งในส่วนบุคคลและในที่สาธารณะ

การชุมนุมในที่ส่วนบุคคล (Private Premise) หมายถึง การชุมนุมในสถานที่ที่บุคคลภายนอกจะเข้าไปได้เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นเท่านั้น

การชุมนุมในลักษณะนี้ผู้จัดการชุมนุมอาจไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปสังเกตการณ์การชุมนุมได้ ในคดี Davis v. Lisle ศาลวางหลักเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ว่าในกรณีที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดการชุมนุมให้เข้าร่วมการชุมนุมในที่ส่วนบุคคล หากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าไปสังเกตการณ์หรือดำเนินการเกี่ยวกับการชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีหมาย เว้นแต่การชุมนุมนั้นอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อย (Breach of the Peace)

ส่วนการชุมนุมในที่สาธารณะ (Public Place) นั้นอยู่ภายใต้บังคับของ Public Order Act 1986 โดย Part II ของกฎหมายดังกล่าว แบ่งการชุมนุมออกเป็น 2 แบบ คือ การชุมนุมในที่สาธารณะ กับการเดินขบวนในที่สาธารณะ

“การชุมนุมในที่สาธารณะ” (Public Assembly) ตามมาตรา 16 แห่ง Public Order Act 1986 หมายถึงการชุมนุมที่มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ในที่สาธารณะที่เปิดโล่ง (Opened to the Air) ไม่ว่าจะเปิดโล่งทั้งหมดหรือแค่บางส่วน โดยคำว่า “สาธารณะ” นั้นหมายถึงทางหลวงหรือถนนสาธารณะ หรือสถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนทั่วไปหรือกลุ่มใด ๆ สามารถใช้สถานที่นั้นโดยการชำระค่าธรรมเนียม หรือโดยวิธีการอื่นซึ่งเห็นได้ว่าการนั้นเป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนหรือโดยปริยายว่าเมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียม หรือกระทำการนั้นแล้ว ประชาชนได้รับอนุญาตให้ใช้สถานที่นั้นได้

ส่วน “การเดินขบวนในที่สาธารณะ” (Public Procession) หมายถึงการเดินขบวน (Procession) ในที่สาธารณะ ดังนั้น การเดินขบวนในที่สาธารณะที่มีผู้เข้าร่วมไม่ถึง 20 คน จึงไม่ถือว่าเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะ แต่เมื่อใดก็ตามที่การเดินขบวนในที่สาธารณะมีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป การเดินขบวนนั้นถือเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะตามกฎหมายนี้ทันที

Public Order Act 1986 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการชุมนุมในที่สาธารณะ กับการเดินขบวนในที่สาธารณะไว้แตกต่างกันไป สรุปได้ดังนี้

5.5.1 หลักเกณฑ์และวิธีการชุมนุมในที่สาธารณะ

1) หลักทั่วไปตาม Public Order Act 1986 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่มีอำนาจห้ามมิให้จัดการชุมนุมในที่สาธารณะ เว้นแต่ที่สาธารณะนั้นจะเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของรัฐ หรือกรณีที่ฝ่ายบริหารเห็นว่าการชุมนุมในที่สาธารณะนั้น อาจขัดต่อความสงบเรียบร้อย และไม่มีมาตรการอื่นที่จะป้องกันมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยนั้นขึ้น ทั้งนี้การจัดการชุมนุมในที่สาธารณะที่อยู่ในความครอบครองดูแลของรัฐจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ ที่ครอบครองดูแลทรัพย์สินนั้นก่อน เช่น การจัดการชุมนุมที่สวนสาธารณะ Hyde Park ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการ-

กระทรวงสิ่งแวดล้อมก่อน เป็นต้น หากจะจัดการชุมนุมในที่สาธารณะที่อยู่ในความครอบครองดูแลของรัฐ โดยปราศจากความยินยอมของหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองดูแลทรัพย์สินนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจห้ามมิให้มีการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะนั้นได้

2) การกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อย มาตรา 14 (1) ของ Public Order Act 1986 ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (Senior Police Officer) ที่จะกำหนดเงื่อนไขในการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะได้ หากเห็นว่าการชุมนุมในที่สาธารณะนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อทรัพย์สินหรือวิถีชีวิตของชุมชน หรือผู้จัดการชุมนุมมีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นกลัวที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดที่ผู้อื่นนั้นมีสิทธิที่จะกระทำหรือไม่กระทำได้ และเงื่อนไขที่จะกำหนดขึ้นนั้นจำเป็นต่อการป้องกันมิให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้น

สำหรับเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะกำหนดขึ้นนั้น ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่ที่จะจัดการชุมนุมขึ้น หรือที่จะดำเนินการชุมนุมต่อไป ระยะเวลาที่นานที่สุดของการชุมนุมนั้น หรือจำนวนผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่มากที่สุด ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมดังกล่าวข้างต้น ต้องทำเป็นหนังสือในรายการนี้

มาตรา 14 (2) นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ไว้ 2 กรณี โดยในกรณีการชุมนุมที่จัดขึ้นแล้ว (Being Held) เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจยศสูงที่สุดที่ปรากฏตัวอยู่ ณ สถานที่ชุมนุม (Present at the Scene) ส่วนกรณีการชุมนุมที่จะจัดขึ้น (Intend to be Held) เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่หมายถึง ผู้บัญชาการตำรวจ (Chief office of Police) ของพื้นที่ที่มีการชุมนุม

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กำหนดเงื่อนไขการชุมนุมขึ้นแล้ว ถ้ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว หรือมีการยุยงส่งเสริมผู้เข้าร่วมการชุมนุมซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการชุมนุมแล้ว ไม่ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว Public Order Act 1986 ถือว่าเป็นการกระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับผู้ต้องสงสัยว่ากำลังกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 14 (7)) โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้แก่

ผู้จัดการชุมนุมซึ่งรับทราบเงื่อนไขการชุมนุมแล้วแต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (Standard Scale) (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ เนื่องจากเหตุที่ตนไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 14 (4) และ(8))

ผู้เข้าร่วมการชุมนุมซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการชุมนุมแล้วแต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ เนื่องจากเหตุที่ตนไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 14 (5) และ (9))

ผู้ใดยุยงส่งเสริม (Incite) ผู้เข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการชุมนุมแล้วมิให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 14 (6) และ (10))

3) การห้ามการชุมนุมที่เป็นการบุกรุก (Trespassory Assemblies)
ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจของพื้นที่ที่มีการชุมนุมเห็นว่ามีความเห็นสมควรเชื่อว่าการชุมนุมที่จะจัดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนนั้น จะจัดขึ้น ณ สถานที่หรือในที่ดินที่เปิดโล่งที่ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปได้ หรือประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าไปใช้ที่ดินหรือสถานที่นั้น โดยเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือโดยข้อจำกัดอื่น เช่น การใช้ถนนเพื่อการเดินทางไป-กลับ เป็นต้น และการชุมนุมที่จะจัดขึ้นนั้นอาจไม่ได้รับอนุญาตจากผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินหรือเกินกว่าสิทธิที่มีอยู่ และการชุมนุมนั้นอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนในบริเวณนั้น หรือที่ดินหรืออาคารหรืออนุสาวรีย์ที่อยู่ในที่ดินนั้น มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือวิทยาศาสตร์ และการชุมนุมในสถานที่นั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ที่ดินหรืออาคารหรืออนุสาวรีย์ที่อยู่ในที่ดินนั้น

ผู้บัญชาการตำรวจของพื้นที่ที่มีการชุมนุมอาจยื่นคำร้องขอต่อสภาเทศบาล (Council of the District) ที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ที่จะมีการชุมนุมนั้น เพื่อมีคำสั่ง

ห้ามมิให้มีการจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกดังกล่าวภายในเขตเทศบาลภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 14 A (1))

เมื่อได้รับคำขอข้างต้น สภาเทศบาลอาจออกคำสั่งห้ามดังกล่าวได้ตามที่ได้รับ การร้องขอหรือจะแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้ในอังกฤษและเวลส์ออกคำสั่งห้ามรวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดดังกล่าว ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Secretary of State) ก่อน ส่วนในกรณีสกอตแลนด์หากสภาเทศบาลเห็นควรออกคำสั่งห้ามดังกล่าว จะแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดตามที่ได้รับคำร้องขอมิได้ (มาตรา 14 A (2))

ในเขตลอนดอน (Greater London) ซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินและการเงินของประเทศอังกฤษนั้น กระบวนการเพื่อบังคับให้มีการจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกมีรายละเอียดที่แตกต่างไป โดยในเขตลอนดอนชั้นใน (City of London) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่ในความรับผิดชอบของ Commissioner of Police for the City of London และพื้นที่อื่นที่อยู่ในความดูแลของ Commissioner of Police for Metropolis นั้น หาก Commissioner of Police for the City of London หรือ Commissioner of Police for Metropolis เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการชุมนุมที่จัดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนมีลักษณะข้างต้น Commissioner of Police for the City of London หรือ Commissioner of Police for Metropolis แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจมีคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดได้เอง (มาตรา 14 A (4))

การห้ามจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกนี้จะห้ามเกิน 4 วัน มิได้ และจะห้ามมิให้จัดการชุมนุมในพื้นที่อื่นภายในรัศมี 5 ไมล์ จากบริเวณที่กำหนดไว้ในคำสั่งไม่ได้ (มาตรา 14 A (6)) สำหรับการกำหนดระยะเวลาไว้เพียง 4 วันนี้ น่าจะสืบเนื่องมาจากการออกคำสั่งห้ามนี้อยู่บนพื้นฐานว่ากรณี “มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการชุมนุมนี้มีลักษณะเป็นการบุกรุก” ซึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าวผู้บัญชาการตำรวจสามารถสืบทราบข้อเท็จจริงได้แล้วว่าการชุมนุมนั้นได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินหรือไม่ และผู้จัดการชุมนุมสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการชุมนุมของตนไม่เกินกว่าที่ได้รับ

อนุญาตจากผู้ครอบครองที่ดินหรือเกินกว่าสิทธิที่มีอยู่หรือไม่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกระทำตามมาตรา

คำสั่งห้ามจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุกต้องทำเป็นหนังสือ แต่ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือ เมื่อได้มีคำสั่งไปแล้ว ต้องจัดให้มีการบันทึกคำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือโดยเร็ว และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกคำสั่งห้ามจัดการชุมนุมที่มีลักษณะเป็นการบุกรุก สามารถกระทำได้โดยทำเป็นคำสั่งโดยมีกระบวนการเช่นเดียวกับกระบวนการขอให้ออกคำสั่งในแต่ละกรณี

ผู้ใดจัดการชุมนุมโดยรู้ว่ามีคำสั่งห้ามตามมาตรา 14 A หรือเข้าร่วมการชุมนุมโดยรู้ว่ามีคำสั่งห้ามดังกล่าว หรือยุยงส่งเสริมให้มีการกระทำความผิด (เฉพาะในอังกฤษและเวลส์) ถือเป็นการกระทำความผิด (มาตรา 14 B (1) (2) และ (3)) และเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับผู้กระทำความผิดนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 14 B (5)) โดยโทษที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละความผิดมีดังนี้

ผู้จัดการชุมนุมโดยรู้ว่ามีคำสั่งห้ามตามมาตรา 14 A ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 14 B (5))

ผู้เข้าร่วมการชุมนุมโดยรู้ว่ามีคำสั่งห้ามตามมาตรา 14 A ต้องระวางโทษปรับระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000) (มาตรา 14 B (6))

ผู้ใดยุยงส่งเสริมให้มีการกระทำความผิดสองประการข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 14 B (7))

ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลใดกำลังเดินทางไปเข้าร่วมการชุมนุมในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในคำสั่งห้ามที่ออกตามความในมาตรา 14 A เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบมีอำนาจหยุดบุคคลนั้น และแนะนำมิให้เดินทางเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว (มาตรา 14 C (1)) แต่ในการใช้อำนาจนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้ได้เฉพาะภายในบริเวณพื้นที่ที่กำหนดไว้ในคำสั่งห้ามที่ออกตามความในมาตรา 14 A เท่านั้น หากผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำถือเป็นการกระทำความผิด (มาตรา 14 C (3)) ต้องระวางโทษปรับ

ระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000) (มาตรา 14 C (5)) และห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับบุคคลนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 14 C (4))

5.5.2 หลักเกณฑ์และวิธีการเดินขบวนในที่สาธารณะ

การเดินขบวน (Procession) เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับพัฒนาการของศาสนาคริสต์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสต่าง ๆ โดยการเดินขบวนในที่สาธารณะ (Public Procession) ปรากฏหลักฐานชัดเจนเมื่อจักรพรรดิคอนสแตนติน (Constantine) แห่งจักรวรรดิโรมัน เข้าถือศาสนาคริสต์ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 4 จากนั้นเป็นต้นมา การเดินขบวนในที่สาธารณะ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ “วัฒนธรรม” ของประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์ โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าการเดินขบวนเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้โดยชอบ

ในทางกฎหมาย การเดินขบวนถือเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะอย่างหนึ่ง โดยเป็นการชุมนุมในลักษณะที่ผู้ชุมนุมเคลื่อนที่ไปตามถนนหนทางต่าง ๆ อันเป็นที่สาธารณะ อย่างไรก็ดี โดยที่ถนนสาธารณะเป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมีสิทธิใช้สัญจรไปมา (Right to Pass and Re-pass) การใช้เสรีภาพในการเดินขบวนของประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจึงอาจมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนทั่วไปที่จะใช้ถนนสาธารณะในการเดินทางโดยสะดวกในลักษณะที่เป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญ (Public Nuisance) Public Order Act 1986 จึงกำหนดกรอบการใช้เสรีภาพในการเดินขบวนในที่สาธารณะไว้ดังต่อไปนี้

1) ต้องขออนุญาตก่อนเดินขบวนก่อนที่จะเดินขบวนในที่สาธารณะ ผู้ประสงค์จะจัดให้มีการเดินขบวนในที่สาธารณะ ต้องมีหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (Senior Police Officer) ประจำสถานีตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ที่จะเริ่มการเดินขบวน (มาตรา 11 (4)) ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่ทำให้ไม่สามารถยื่นหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนล่วงหน้าได้ (มาตรา 11 (1)) แต่การเดินขบวนที่เป็นการดำเนินการตามประเพณีปฏิบัติในพื้นที่และการเดินขบวนแห่งศัพที่จัดโดยผู้ประกอบอาชีพรับจัดงานศพเพื่อประโยชน์ในทางการค้าตามปกติของผู้หน้านั้น ไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้า (มาตรา 11 (2))

หนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้
(มาตรา 11 (1) และ (3))

วัตถุประสงค์ของการเดินขบวนในที่สาธารณะให้ชัดเจนว่าเพื่อ
แสดงการสนับสนุน หรือคัดค้านในเรื่องใดของผู้ใดหรือของบุคคลใด หรือเพื่อรณรงค์
ในเรื่องใดหรือโครงการใด หรือเพื่อแสดงความระลึกถึงเหตุการณ์ใด

- (1) วันที่จะมีการเดินขบวน
- (2) กำหนดเวลาเดินขบวน
- (3) เส้นทางเดินขบวน
- (4) ชื่อนามสกุลของผู้ที่จะจัดการเดินขบวน หรือผู้แทนของ
คณะผู้จัดการเดินขบวน

หนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนต้องนำไปยื่น (By Hand)
ณ สถานีตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ที่จะเริ่มการเดินขบวน ก่อนวันที่จะจัดให้มี
การเดินขบวนไม่น้อยกว่า 6 วันทำการ เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถยื่นได้
ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว จะยื่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 วันทำการก็ได้ (มาตรา 11 (6))
การยื่นหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนทางไปรษณีย์สามารถกระทำได้ในกรณีที่
วันที่จะจัด ให้มีการเดินขบวนกับวันที่ส่งหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนห่างกัน
ไม่น้อยกว่า 6 วันทำการ และต้องส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเท่านั้น
(มาตรา 11 (5))

เมื่อมีการเดินขบวนในที่สาธารณะขึ้น หากผู้จัดการเดินขบวน
ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้นได้ หรือวันที่จะมี
การเดินขบวน กำหนดเวลาการเดินขบวนหรือเส้นทางเดินขบวนนั้นไม่เป็นไปตามที่
ระบุไว้ในหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวน ผู้จัดการเดินขบวนนั้นมีความผิด
(มาตรา 11 (7)) ต้องระวางโทษปรับระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000)
(มาตรา 11 (10)) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยถึงข้อบกพร่อง
ดังกล่าว (มาตรา 11 (8)) หรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยเหตุที่ตนไม่ต้อง
รับผิดชอบหรือโดยข้อตกลงที่ทำไว้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่
ตำรวจ (มาตรา 11 (9))

2) การกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนเมื่อได้รับหนังสือขออนุญาตจัดการเดินขบวนแล้วหากเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ประจำสถานีตำรวจพิจารณาวัตถุประสงค์ของการเดินขบวน เวลาการเดินขบวน และเส้นทางการเดินขบวนแล้วมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การเดินขบวนนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของชุมชน หรือผู้จัดการชุมนุมมีเจตนาที่จะทำให้อีกผู้หนึ่งที่กระทำการหรือไม่กระทำการใดที่ผู้อื่นนั้นมีสิทธิที่จะกระทำ หรือไม่กระทำได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ประจำสถานีตำรวจอาจกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนที่ผู้จัดการเดินขบวนและผู้เข้าร่วมการเดินขบวนต้องปฏิบัติตามเพื่อป้องกันมิให้เกิดสภาพการณ์ดังกล่าวขึ้นได้ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเส้นทางการเดินขบวน ตลอดจนการห้ามมิให้เดินขบวนเข้าไปในสถานที่สาธารณะใด ๆ ก็ได้ (มาตรา 12 (1)) ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ (มาตรา 12 (3))

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่กำหนดเงื่อนไขการเดินขบวนขึ้นแล้วถ้ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว หรือมีการยุยงส่งเสริมผู้เข้าร่วมการชุมนุมซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการชุมนุมแล้วไม่ให้อปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว มาตรา 12 (4) (5) และ (6) ของ Public Order Act 1986 ถือว่าเป็นการกระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับผู้กำลังกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 12 (7)) โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้แก่

(1) ผู้จัดการเดินขบวนในที่สาธารณะ ซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการเดินขบวนในที่สาธารณะแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ เนื่องจากเหตุที่ตนไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 12 (4) และ (8))

(2) ผู้เข้าร่วมการเดินขบวนในที่สาธารณะซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการเดินขบวนในที่สาธารณะแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ เนื่องจากเหตุที่ตนไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 12 (5) และ (9))

(3) ผู้ใดขยงส่งเสริมผู้เข้าร่วมการเดินขบวนในที่สาธารณะ ซึ่งรับทราบเงื่อนไขในการเดินขบวนในที่สาธารณะแล้วมิให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 12 (6) และ (10))

3) การห้ามเดินขบวนในเวลาใด ๆ ก็ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเหตุการณ์พิเศษ (Particular Circumstance) ใด ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ และการใช้อำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนในที่สาธารณะไม่เพียงพอที่จะป้องกันมิให้การเดินขบวนในที่สาธารณะในพื้นที่หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเทศบาลที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ที่จะมีการเดินขบวนในที่สาธารณะนั้น เพื่อมีคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะใด ๆ ในพื้นที่และภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสามเดือน (มาตรา 13 (1))

เมื่อได้รับคำขอข้างต้น ศาลเทศบาลโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจออกคำสั่งห้ามดังกล่าวได้ตามที่ได้รับการร้องขอ และจะแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดเป็นอย่างอื่นได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน (มาตรา 13 (2))

ในเขตลอนดอน (Greater London) หากมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีเหตุการณ์พิเศษ (Particular Circumstance) ใด ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ และการใช้อำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนในที่สาธารณะไม่เพียงพอที่จะป้องกันมิให้การเดินขบวนในที่สาธารณะในพื้นที่ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง Commission of Police for the City of London หรือ Commission of Police for Metropolis แล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจมีคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะใด ๆ ในพื้นที่และภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสามเดือน (มาตรา 13 (4))

คำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะนี้ต้องทำเป็นหนังสือ แต่ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือ เมื่อได้มีคำสั่งไปแล้ว ต้องจัดให้มีการบันทึกคำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือโดยเร็ว และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกคำสั่งดังกล่าว ต้องทำเป็นคำสั่งโดยมีกระบวนการเช่นเดียวกับกระบวนการขอให้ออกคำสั่งในแต่ละกรณี (มาตรา 13(6))

เมื่อมีคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะ หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือมีการยุยงส่งเสริมไม่ให้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวมาตรา 13 (7) (8) และ (9) ของ Public Order Act 1986 ถือว่าเป็นการกระทำความผิดและเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับผู้ต้องสงสัยว่า กำลังกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 13 (10)) โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้แก่

(1) ผู้จัดการเดินขบวนโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 13 (7) และ (11))

(2) ผู้เข้าร่วมเดินขบวนโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษปรับระดับ 3 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1,000) (มาตรา 13(8) และ (12))

(3) ผู้ยุยงส่งเสริมผู้อื่นให้เข้าร่วมการเดินขบวนในที่สาธารณะโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามมิให้มีการจัดการเดินขบวนในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับระดับ 4 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 2,500) หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 13 (9) และ (13))

5.5.3 ข้อสังเกตเกี่ยวกับความผิด

ความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและความผิดเกี่ยวกับการเดินขบวนในที่สาธารณะนั้น มีความคาบเกี่ยวกับความผิดฐานการก่อการจลาจล (Riot) ความผิดฐานก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง (Violent Disorder) ความผิดฐานทะเลาะวิวาท (Affray) และความผิดฐานขู่ให้เกิดความรุนแรง (Fear or Provocation of Violence) ตาม Part I ของ Public Order Act 1986

1) ความผิดฐานก่อการจลาจล (Riot) เป็นกรณีที่คนตั้งแต่ 12 คนขึ้นไปอยู่ร่วมกัน และใช้หรือขู่ว่าจะใช้การกระทำความรุนแรงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Violence) ใด ๆ และกระทำนั้นอาจทำให้บุคคลอื่นกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย โดยไม่จำเป็นว่าผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำการดังกล่าวในเวลาเดียวกัน และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะกระทำในสถานที่ของเอกชน หรือที่สาธารณะ ความผิดฐานก่อการจลาจลนี้ต้องถูกดำเนินคดีในลักษณะ เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Conviction Indictment) และผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 1)

2) ความผิดฐานก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง (Violent Disorder) เป็นกรณีที่คนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปอยู่ร่วมกันใช้หรือขู่ว่าจะใช้การกระทำนั้น อาจทำให้ผู้อื่นกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย โดยไม่จำเป็นว่าผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำการดังกล่าวในเวลาเดียวกัน และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะกระทำในสถานที่ของเอกชน หรือที่สาธารณะ ความผิดฐานก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรงนี้ อาจถูกดำเนินคดีในลักษณะความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดไม่อุกฉกรรจ์ (Summary Conviction) ก็ได้ ถ้าถูกดำเนินคดีในลักษณะความผิดอุกฉกรรจ์ ผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าถูกดำเนินคดีในลักษณะความผิดไม่อุกฉกรรจ์ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินอัตราค่าปรับสูงสุดตามกฎหมาย หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 2)

3) ความผิดฐานทะเลาะวิวาท (Affray) เป็นกรณีที่ผู้ใดใช้หรือขู่ว่าจะใช้การกระทำความรุนแรงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างใด ๆ ต่อผู้อื่นและการกระทำนั้น อาจทำให้ผู้อื่นนั้นกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะกระทำในสถานที่ของเอกชนหรือที่สาธารณะ ผู้กระทำความผิดฐานนี้อาจถูกดำเนินคดีในลักษณะความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดไม่อุกฉกรรจ์ก็ได้ ถ้าถูกดำเนินคดีในลักษณะความผิดอุกฉกรรจ์ ผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 3)

4) ความผิดฐานยั่วยุให้เกิดความรุนแรง (Fear or Provocation of Violence) เป็นกรณีที่ผู้ใดใช้ถ้อยคำหรือแสดงพฤติกรรมคุกคาม คุกคาม คุกคาม หรือเหยียดหยาม (Threatening, Abusive or Insulting) ผู้อื่น หรือจำหน่ายแจกหรือแสดงเอกสาร สัญลักษณ์ หรือสิ่งใดที่สามารถมองเห็นได้ (Visible Representation) ที่เป็นการคุกคาม คุกคาม คุกคามผู้อื่น โดยมีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นนั้นเชื่อว่าบุคคลใด ๆ จะใช้ ความรุนแรงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อผู้อื่น หรือต่อบุคคลที่สาม และไม่ว่าการกระทำ ดังกล่าวจะกระทำในสถานที่ของเอกชนหรือที่สาธารณะ ความผิดฐานนี้ต้องถูกดำเนิน-คดีในลักษณะเป็นความผิดไม่อุกฉกรรจ์ และผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือนหรือปรับระดับ 5 ของอัตราค่าปรับมาตรฐาน (ไม่เกิน 5,000) หรือทั้งจำ-ทั้งปรับ และเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบสามารถจับผู้ต้องสงสัยว่ากำลังกระทำ ความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมาย (มาตรา 4)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายต่างประเทศ	กฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ และการเดินขบวน	ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวน
สหรัฐอเมริกา	ไม่มีบทกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม สาธารณะไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง	ไม่ได้กำหนดตัวบุคคลผู้ต้อง-รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะ หรือการเดินขบวนไว้ประชาชน ทุกคนที่เข้าร่วมการชุมนุมต้อง ร่วมกันรับผิดชอบโดยจะใช้ กฎหมายอาญามาควบคุม
ฝรั่งเศส	ตีความจากมาตรา 11 ของปฏิญญา-สิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789	คณะกรรมการอันประกอบด้วย ตัวแทนผู้ชุมนุมสาธารณะอย่างน้อย สามคนรับผิดชอบการชุมนุม ในที่สาธารณะ และผู้จัดการ เดินขบวนจะรับผิดชอบ ในการเดินขบวน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กฎหมายต่างประเทศ	กฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวน	ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมในที่สาธารณะและการเดินขบวน
เกาหลี	มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ.1987 และรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุม-สาธารณะและการเดินขบวน ค.ศ. 2007	ผู้จัดการชุมนุมจะเป็นผู้รับผิดชอบ
เยอรมัน	กฎหมายพื้นฐาน(Grundgesetz--GG) มาตรา 8	ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้นำการชุมนุมจะเป็นผู้รับผิดชอบ
อังกฤษ	อยู่ภายใต้การบังคับของ Public Order Act 1986 โดย Part II	ผู้จัดการชุมนุมจะเป็นผู้รับผิดชอบ